

Fredagen den 13 november

Kl. 09.00–12.23

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 oktober justerades.

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Jamal El-Haj* (S) avsåg sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade

att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Jamal El-Haj som ledamot i utrikesutskottet, Inge Ståhlgren som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet och i arbetsmarknadsutskottet,

att Moderaternas riksdagsgrupp anmält Emma Ahlström Köster som suppleant i justitieutskottet under Louise Meijers ledighet samt

att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält Gudrun Nordborg som suppleant i justitieutskottet, Hanna Gunnarsson som suppleant i utrikesutskottet och Nooshi Dadgostar som ledamot i Utrikesnämnden.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i utrikesutskottet
Jamal El-Haj (S)

suppleant i finansutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i skatteutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleanter i justitieutskottet
Inge Ståhlgren (S)
Gudrun Nordborg (V)

suppleant i civilutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i utrikesutskottet
Hanna Gunnarsson (V)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i socialutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i kulturutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i utbildningsutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i trafikutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i näringsutskottet
Inge Ståhlgren (S)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Inge Ståhlgren (S)

ledamot i Utrikesnämnden
Nooshi Dadgostar (V)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 januari 2021–1 juli 2021* till

suppleant i justitieutskottet
Emma Ahlström Köster (M)

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM30 Kommissionens arbetsprogram 2021 *COM(2020) 690* till utrikesutskottet

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2020) 580 till konstitutionsutskottet

COM(2020) 594 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 januari 2021*.

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:53 om ett tryggare tomträtts-system

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Roger Hedlund har frågat mig om regeringen har för avsikt att gå vidare med förslag om förändringar vid friköp av tomträttsfastigheter och skapa ett tryggare tomträttsystem.

Först vill jag säga att regeringen bedriver en aktiv bostadspolitik. Sedan regeringen tillträdde 2014 har bostadsbyggandet ökat kraftigt. År 2019 färdigställdes 90 procent fler bostäder än 2014. Det beror bland annat på regeringens investeringsstöd. Sedan stödet infördes har drygt 12,6 miljarder kronor beviljats i stöd för uppförande av mer än 37 000 bostäder. Bara i år har det hittills beviljats stöd med cirka 3,7 miljarder för närmare 10 000 bostäder. Av dessa har lite mer än tre fjärdedelar varit hyresbostäder och knappt en fjärdedel bostäder för studerande.

Men mycket annat är också på gång. I maj tillsatte regeringen en utredning vars syfte bland annat är att skapa förutsättningar för en socialt hållbar bostadsförsörjning. Utredaren ska bland annat analysera hur mark som det allmänna äger, och som är lämplig för bostadsbyggande, kan användas för att tillgodose behoven på bostadsmarknaden.

Under våren har regeringen också hållit byggsamtal med branschen, bland annat för att diskutera frågan om hur fler ska få inträde på bostadsmarknaden.

Tomträtt är en särskild nyttjanderätt till fast egendom, som är tänkt att löpa under mycket lång tid. Systemet går ut på att tomträttshavaren betalar en avgift, en tomträttsavgäld, till fastighetsägaren. Avgälden bestäms vanligen utifrån markens värde. Tanken med det är att fastighetsägaren, som oftast är en kommun, ska få del av en eventuell markvärdestegring.

Det har påtalats vissa problem med systemet för tomträtt. De nuvarande reglerna har setts över i flera omgångar. Ett problem som har uppmärksamats är att avgälden kan öka kraftigt eftersom den bara ändras vart tionde år. Det kan vara svårt att förutse hur stor den nya avgälden kan komma att bli.

Tomträtts- och arrendeutredningen lämnade 2012 ett delbetänkande med förslag till ändrade regler. Utredningens förslag fick dock kritik under remissbehandlingen. Kritikerna menar att förslaget dels inte ger ett tillräckligt starkt skydd mot kraftiga avgäldshöjningar, dels kan leda till betydande intäktsbortfall för vissa kommuner. I utredningen anges exempelvis att Västerås kommun skulle få minskade intäkter från småhustomträtter med cirka 14 miljoner kronor om året, om utredningens förslag genomfördes. För

Luleå och Eskilstuna kommuner bedömdes det årliga inkomstbortfallet bli omkring 5 miljoner kronor vardera.

I utredningsuppdraget ingick också att ta ställning till och lämna förslag till regler om friköpsrätt, det vill säga en rättighet att köpa loss tomten mot fastighetsägarens vilja. En sådan ordning skulle innebära en inskränkning i den kommunala självstyrelsen i de fall fastighetsägaren är en kommun. Utredningen bedömde att skälen för en friköpsrätt inte är tillräckliga för att motivera detta. De flesta av remissinstanserna, däribland de kommuner som yttrat sig i den delen samt Sveriges Kommuner och Regioner, instämde i bedömningen att en friköpsrätt inte borde införas.

Det som framkommit i utredningen och under remissbehandlingen tydliggör att frågorna om tomträttsystemet är mycket komplexa och innefattar flera motstående intressen.

Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med frågorna om tomträttsystemet. Regeringskansliet har vid flera tillfällen hållit möten med särskilt berörda parter avseende det fortsatta arbetet. För närvarande är arbetet inriktat på att analysera problembilden och hitta den mest lämpliga vägen framåt.

Anf. 2 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Tack, Morgan Johansson, för ditt svar på min interpellation!

Morgan Johansson börjar med att ge mig en dragning om det ökade bostadsbyggandet. Jag skulle själv vilja beskriva det ökade bostadsbyggandet som något som snarast beror på børsuppgångar och högkonjunktur och på att alternativen i bostadslösheten i Sverige är att köpa och hyra i nyproduktion. Migrationen har också stoppat flyttkedjorna i hög grad. Kombinerat med en bostadsgaranti för nyanlända migranter som genomförts av regeringen med bosättningslagen har man skapat undanträngningseffekter för svenska medborgare på bostadsmarknaden.

Regeringens svar när det gäller att öka bostadsbyggandet har snarare varit att föreslå införandet av marknadshyror, något som såklart skulle få stora konsekvenser i ett Sverige med stor bostadsbrist.

Det ökade bostadsbyggandet, som ministern tar upp i sitt svar, har samtidigt ätits upp av den ökade befolkningen genom höga migrationsvolymerna till Sverige. Bostadsbristen är med andra ord lika stor som när regeringen tillträdde. Att man då framhäver att bostadsbyggandet har ökat har inte skapat några bättre förutsättningar för svenska medborgare på bostadsmarknaden.

Boverket har under en väldigt lång tid kommit med siffror om att 64 000 bostäder behöver byggas årligen under en tioårsperiod för att man ska närma sig någon form av balans på bostadsmarknaden. Vi ser i prognoserna för 2021 att antalet påbörjade bostäder är 42 500. Man kommer alltså inte ens i närheten av någon form av balans utifrån de siffror som Boverket redovisar.

I svaret hänvisar ministern till investeringsstödet. Det är knappast något som Sverigedemokraterna ser skulle kunna lösa situationen. Det handlar om 6 000 byggda bostäder per år – bostäder som förmodligen ändå hade byggts i någon form utan stödet. Det är alltså något som egentligen saknar effekt.

Min interpellation handlade dock om tomträtssystemet. Det finns 40 000 småhus i Sverige som har byggts på tomträtter. Dagens Nyheter presenterade nyligen ett reportage om kraftiga avgiftshöjningar för en bostadsrättsförening i Masthugget i Göteborg. Där talar man om en höjning motsvarande 42 procent av föreningens årsavgifter. För en enskild bostadsrätt skulle avgiftshöjningen ligga på 1 600 kronor i månaden.

Detta är kraftiga konsekvenser för dem som har tomträtter och som tvingas betala ganska kraftigt höjda avgälder på grund av hur systemet är uppbyggt i dag. Kommunerna räknar olika, och systemet skapar en oförutsägbarhet för dem som har en tomträtt. Höga höjningar när marknadsvärdet stiger ger kraftiga konsekvenser för dem som bor på tomträtt. Hushållens bostadskostnader är en stor del av hushållsekonomin, och där behöver man ha en trygghet över tid. Det är också därför som Sverigedemokraterna och jag tar upp den här interpellationen i dag. Jag vill ha reda på hur det går med detta arbete.

Larry Söder, Kristdemokraterna, stod här för ett år sedan och ställde samma fråga och fick samma svar av ministern. Jag vill gärna veta när man kommer att gå vidare och inte bara få svaret att man arbetar med frågan.

Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Om vi börjar med bostadspolitiken är det märkligt att så fort Socialdemokraterna styr blir det börsuppgång, högkonjunktur och ett ökat bostadsbyggande. När oppositionen styr blir det tvärtom. Vi har kanske lite mer tur, som en del har sagt – eller så kanske det är så att den politik som vi för fungerar.

Nyckeln inom bostadspolitiken de senaste åren har varit investeringsstödet, alltså det investeringsstöd som Sverigedemokraterna vill avskaffa. Det var ju det första Roger Hedlund gjorde 2018 när han röstade igenom en budget ihop med Moderaterna och Kristdemokraterna. Han avskaffade investeringsstödet, det investeringsstöd som hittills under den här perioden har lett till byggandet av över 37 000 nya bostäder. Det hade varit ett dråpslag för bostadspolitiken.

I bostadspolitiken visar alltså Sverigedemokraterna återigen att man är ett riktigt högerparti, ett marknadsliberalt parti, ett parti som tror att marknaden ska sköta om alla bostadsinvesteringar. Så enkelt är det inte; det har vi lärt oss av lång erfarenhet. Här krävs samhälleliga insatser för att se till att vi får upp bostadsproduktionen i en sådan omfattning att vi också kan möta behovet.

Detta förstår dock inte Sverigedemokraterna. Som sagt, om Sverigedemokraterna hade fått bestämma hade bostadsbyggandet legat på en mycket lägre nivå än i dag. Det blir nämligen alltid effekten när man avskaffar investeringsstödet.

Gällande frågan om tomträtt och friköp, som är en del av Roger Hedlunds frågeställning, finns det såvitt jag vet inte några kommuner som inte tillåter friköp. Det är snarare tvärtom – det är ganska förmånliga villkor. I Stockholm kan man, om man har ett småhus, friköpa sin mark till 50 procent av taxeringsvärdet. Taxeringsvärdet är räknat på 75 procent av marknadsvärdet, så detta innebär att man får friköpa sin mark till ett pris som ligger under 40 procent av marknadsvärdet. I Göteborg är det likadant. Där

är riktlinjen 65 procent av taxeringsvärdet, och då landar vi på knappt hälften av marknadsvärdet.

Har man en tomträtt kan man alltså friköpa sin mark till mindre än halva priset av marknadsvärdet. Det tycker jag är ganska förmånligt. Det är i alla fall ingen dålig affär.

För mig är detta kommunala beslut i grunden. Det är ju kommunerna som är ägare. Frågan har då varit uppe om staten ska tvinga kommunerna att sälja alldeles oavsett. Jag menar nog att detta skulle strida mot det kommunala självstyret. Det förhåller sig likadant som om jag skulle hyra mark av Roger Hedlund och vara missnöjd med hyresvillkoren. Då skulle jag alltså gå till riksdagen och säga att nu måste riksdagen tvinga Roger Hedlund att sälja sin mark till mig, gärna till underpris.

Det är väl inte särskilt rimligt, och det som gäller för Roger Hedlund och hans äganderätt borde rimligen också gälla för kommunernas äganderätt. Med den argumentationen avvisades diskussionen kring en automatisk friköpsrätt. Det är trots allt kommunal egendom, och det måste vara kommunala beslut.

Så har vi frågan om avgälden och hur den ska justeras. Den justeras i normalfallet vart tionde år, och det kan bli kraftiga justeringar. Men man visste å andra sidan när man trädde in i ett sådant hyresförhållande att det är så det förhåller sig.

Att ändra på detta innebär också att man måste kompensera de kommuner som blir av med intäkterna. Om detta är Roger Hedlunds uppfattning undrar jag varför han inte har finansierat detta för att kompensera de kommuner som blir av med sina pengar.

Anf. 4 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag vill bara påminna Morgan Johansson om att det är Socialdemokraterna och inte Sverigedemokraterna som pratar om att införa marknadshyror. Morgan Johansson får nog fundera kring sin egen politik på detta område.

Jag skulle vilja presentera tomträttsinstitutet som tillkom 1907. I grunden var det ett bra system som möjliggjorde för fler att få tillgång till en bostad. Kommunerna hyrde ut sin mark för privat byggande av bostäder, och privatpersoner undvek därmed att betala en kapitalinsats för marken.

Avtalen låg på mellan 26 och 100 år. Syftet var att marken och även den fastighet som stod därpå efter avtalstiden skulle återgå till kommunen. Det kunde också innebära att man i ett senare skede köpte tomten och marken. Därefter kunde kommunen, när avtalet gick ut, tillgodoräkna sig en värdestegring när det gällde marken.

De här avtalen som låg på omkring 100 år innebar också att den avgäld man avtalat fram var konstant under den tiden. Det var alltså väldigt förmånliga avtal som togs fram. Tanken var dock att de i mångt och mycket skulle övergå till en äganderätt i ett senare skede.

År 1953 reformerades tomträttssystemet. Tomträtten utformades till att bli en obegränsad nyttjanderätt, vilket skapade trygghet för dem som byggt en fastighet på tomten. Det tryggade också tomträttens kreditvärde för dessa personer vid låntagande. Upplåtaren, alltså kommunen, gavs en löpande del i markens värdestegring, och det är alltså det vi ser konsekvensen av i systemet i dag.

I grunden var det en bra reform som togs fram en gång i tiden för att möjliggöra för fler att få en bostad och kunna bygga sig en egen fastighet. Vad är det som gör att Socialdemokraterna nu i modern tid är så obenägna att reformera systemet igen och anpassa det efter dagens förutsättningar?

Vi hör från Morgan Johansson att man tittar på systemet. Men det finns redan en utredning från 2012 som har tittat på förutsättningarna. Jag håller med om att man behöver titta på fler av de saker som utredningen kom fram till, för jag tycker inte heller att utredningens förslag håller fullt ut. Men jag delar åsikten att vi verkligen behöver se över det här systemet och att vi behöver reformera det på samma sätt som man har reformerat systemet över tid sedan det infördes 1907.

I modern tid vill dock inte regeringen och Socialdemokraterna se över systemet. Det är i alla fall den tolkning jag gör när man år efter år säger att man tittar på det här men inte kommer vidare med några förslag. När, fru talman, får vi ett svar från Morgan Johansson i den här frågan? När kommer vi vidare med ett reformerat tomträttssystem?

Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag har aldrig pratat om marknadshyror, och det kommer inte heller att bli några marknadshyror. Det som Roger Hedlund påstår är därför fel.

Däremot finns det i januariavtalet en skrivning om fri hyressättning för nyproduktion, vilket är någonting helt annat. Det handlar om vilka hyror man ska ha i de nya bostäder som byggs, vilket bara berör 1 procent av det tillkommande beståndet. Några marknadshyror i det befintliga beståndet kommer det alltså inte att bli, och det innebär inte heller den överenskomst vi har gjort.

Det som rent faktiskt har hänt är det jag pekade på innan, alltså hur Sverigedemokraterna ihop med de andra två högerpartierna, Moderaterna och Kristdemokraterna, sänkte hela investeringsstödssystemet 2018. Vi pratar om mångmiljardbelopp som man drog undan från bostadsbyggandet, och vi vet av erfarenhet att när man gör det faller också bostadsbyggandet kraftigt.

Så skedde 2006. Vi införde under vår regeringsperiod mellan 2002 och 2006 ett investeringsstöd för hyresbostäder, vilket fick upp bostadsbyggandet väldigt kraftigt. År 2006 fick vi så en borgerlig regering. Det första den regeringen gjorde var att avskaffa investeringsstödet. Bostadsbyggandet sjönk dramatiskt. Så återinförde vi stödet när vi kom tillbaka 2014, och numera har vi fått upp bostadsbyggandet på nivåer som ligger mycket högre.

Under vår period har alltså bostadsbyggandet i detta avseende nästan fördubblats – en ökning med 90 procent. Det kan man inte bara hänföra till tur med ekonomin, utan det är faktiskt så att politik spelar roll också på det här området. Insatser som man sätter in får betydelse. Om Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna hade fått styra hade naturligtvis bostadsbyggandet varit mycket lägre, eftersom dessa pengar hade dragits undan.

Angående tomträtten pekade jag bara på att möjlighet till friköp finns, såvitt jag vet, i alla kommuner till väldigt förmånliga priser. Man får köpa loss marken till halva priset. Detta utnyttjas, vad jag förstår, både av bostadsrättsföreningar och småhusägare.

Den utredning som man hänvisar till kom 2012 och tillsattes av den dåvarande alliansregeringen. Alliansregeringen valde efter den kritik som kom från många håll att inte gå vidare med något förslag utan man lämnade över ärendet till oss för att fortsätta att analysera det. Och vi fortsätter att se över hur vi kan göra, men jag kan inte nu utlova någon tidsplan för det arbetet.

Detta är komplicerad materia, men jag ser också att Roger Hedlund inte heller har något konkret förslag. Han säger att problemet ska lösas, men han är inte beredd att sätta av några pengar eller att kompensera de kommuner som blir av med mycket stora belopp. Han sätter inte av några pengar till detta. Då menar jag att han rimligen förstår hur pass komplext problemet är.

Nej, jag kan inte utlova någon tidsplan för detta, men vi fortsätter naturligtvis att jobba med frågan. För mig är det här i grunden en kommunal fråga, och det är kommunerna som sitter på beslutsbefogenheterna. Det tycker jag att man i huvudsak ska hålla på.

Anf. 6 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag tackar Morgan Johansson för förtydligandena.

Från Sverigedemokraternas sida tycker vi att det skulle vara behövligt med ett enhetligt system eller åtminstone förutsättningar som gör att man på ett ungefär vet var taket ligger för kostnaderna i systemet. Sedan kan kommunerna alltid gå in och lägga sina egna nivåer. Vi ser inget problem i det.

Det stämmer också, Morgan Johansson, att Sverigedemokraterna inte har något konkret helhetssystem i frågan. Vi behöver, precis som regeringen, få se en tydligare utredning i frågan för att kunna veta vad systemet skulle ge i fråga om ekonomiska förutsättningar och konsekvenser för stat, kommuner och privatpersoner. Därför kan vi inte heller lägga in systemet i vår budget eller liknande, om det är vad Morgan Johansson menar. Vi vill, precis som regeringen vill när man lägger fram förslag, ha en bra utredning av frågan för att kunna föra in frågan i vår budget.

I fråga om bostadsbyggande generellt vill vi skapa förutsättningar för vissa grupper med svagare hushållsekonomi att få tillgång till bostadsmarknaden, och därmed tror vi inte på investeringsstödet. Vi vet att de som står i kö och först får tillgång till lägenheterna knappast är de med svaga ekonomier utan de som har stått i kön länge. Vi menar i stället att bostadsbidraget har en mer träffande funktion i sammanhanget.

Vidare behöver kreditrestriktionerna ses över framför de restriktioner som införts av regeringen, som verkligen har satt spiken i kistan för många hushålls möjlighet att äga sin bostad. Det är en av flera orsaker till att vi ser att bostadsbyggandet går ned, även om man måste se bostadsbyggande som något som får effekt efter en lång tid eftersom det tar många år att bygga bostäder i Sverige i dag.

Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag menar att en av de fina sakerna med investeringsstödet är att man med det kan uppnå flera olika mål. Du kan öka bostadsbyggandet, vilket vi har sett exempel på. Varenda gång vi inför investeringsstöd ökar bostadsbyggandet. Varenda gång de borgerliga avskaffar investeringsstödet minskar bostadsbyggandet. Det är mycket tydligt.

Du kan dessutom använda investeringsstödet till att pressa byggkostnaderna – produktionskostnaderna. Investeringsstödet är utformat så att det finns ett tak, det vill säga hur mycket byggandet får kosta och hur hyrorna sedan ska se ut. Med hjälp av investeringsstödet pressas också kostnaderna i produktionsledet. Vidare kan man med hjälp av investeringsstödet styra till mer miljömässigt bra produktion av bostäder, vilket är ett annat viktigt mål. Här slår vi flera flugor i en smäll med hjälp av investeringsstödet.

Detta investeringsstöd vill högerpartierna avskaffa, och vi vet erfarenhetsmässigt att varenda gång man gör det minskar också bostadsbyggandet kraftigt.

En del av januariavtalet innebär inte bara att behålla investeringsstödet utan faktiskt att också utöka det, och det är oerhört viktigt för att kunna upprätthålla en hög bostadsproduktion.

Sedan var det tomträttsfrågan. Då blev det av Roger Hedlunds andra inlägg helt uppenbart att han inte riktigt vet vad han vill. Han vill göra någonting, men han har inte avsatt några pengar och han vet inte vilken inriktning det ska vara.

Jag vill också påminna om att det finns en likställighetsprincip som kommunerna ska förhålla sig till. Den innebär att det inte går att hur som helst subventionera vissa kommunmedborgare i förhållande till andra kommunmedborgare. Då bryter man mot kommunallagen.

Vi fortsätter naturligtvis vårt arbete i den här delen, men man ska veta att det inte är särskilt lätt att lösa frågorna. Jag har inte heller någon tidsplan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:66 om nedskräpning och brottslighet vid bärplockarläger

Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att markägare inte får sin mark ockuperad av utländska bärplockare, på vilket sätt lagstiftningen kan förändras och om jag ser ett behov av förändringar för att underlätta lagföring mot nedskräpning.

Det är viktigt att äganderätten kan värnas på ett effektivt sätt när någon utan tillstånd bosatt sig i till exempel parker eller på privat mark. Regeringen har därför under senare år tagit ett flertal initiativ i syfte att hantera de otillåtna bosättningarna. Ett nytt regelverk för avlägsnande av otillåtna bosättningar trädde i kraft den 1 juli 2017. Syftet är att markägare snabbt

ska kunna få tillbaka besittningen till sin mark. Samtidigt ska de som befinner sig på platsen garanteras en rättssäker process. Regelverket har följts upp genom regeringsuppdrag till Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten.

Av myndigheternas återrapportering till regeringen framgår att reglerna om avlägsnande har inneburit ett enklare, billigare och mer rättssäkert sätt för markägarna att få tillbaka sin mark. Den uppföljning som har gjorts visar tydligt att det nya regelverket för avlägsnande av otillåtna bosättningar har fått avsedd effekt och genomslag i praktiken.

Det är olagligt att skräpa ned i Sverige. Den som skräpar ned kan dömas till böter eller fängelse. Att göra sig av med en uttjänt bil på ett sätt som innebär en risk för människors hälsa eller miljön kan också vara ett miljöbrott. Tillsynsmyndigheterna har en skyldighet att anmäla till Polismyndigheten om det finns misstanke om brott. Det är då polisens uppgift att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten och att ingripa när personer uppträder ordningsstörande eller begår brott. Miljödepartementet gav 2019 en bokstavsutredare i uppdrag att undersöka möjligheterna att förbjuda eller på annat sätt reglera produkter som ofta förekommer vid nedskräpning. Utredaren ska redovisa sina slutsatser den 11 januari 2021. Regeringen avvaktar utredarens slutsatser.

I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen att anslaget för sanering och återställning av förorenade områden också ska få användas till omhändertagande av övergivna och uttjänta fordon som utgör en risk för miljön.

Polismyndigheten, Trafikverket och kommunen har vidare rätt att flytta övergivna eller olovligen uppställda fordon om det behövs för bland annat ordning, trafiksäkerhet och naturvård. En fullständig översyn av den lagstiftningen har nyligen gjorts på initiativ av regeringen. Översynen presenterades den 2 november. Utredaren föreslår att den så kallade målvaktsparagrafen även ska gälla felparkerade fordon på tomtmark. Vidare föreslås att Trafikverkets befogenheter att flytta fordon ska utökas. Utredaren föreslår även ett antal åtgärder för att minska myndigheternas kostnader för flyttningsverksamheten. Utredningens förslag analyseras för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen har sammantaget vidtagit en rad åtgärder i syfte att stärka äganderätten för markägarna och komma till rätta med den nedskräpning som de otillåtna bosättningarna för med sig. Regeringen har även ett flertal processer i gång för att minska nedskräpningen i naturen ytterligare.

Anf. 9 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Interpellationen kommer sig av att det finns omfattande problem i Gävleborg med illegala bärplockningsläger. De är illegala på det sättet att markägare får sin mark ockuperad. Vi pratar om EU-migranter, och vi pratar om stora läger.

Det här är problem som har funnits länge, och därför har vi moderater i civilutskottet drivit regeringen framför oss och sagt att det måste bli en lagstiftning som fungerar. Vi varnade också för att den lagstiftning som riksdagen antog möjligtvis inte skulle hjälpa. Vi moderater ville bland annat ge polisen möjlighet att direktavvisa personer från dessa läger.

I det svar som statsrådet gav sa han att ”den uppföljning som har gjorts visar tydligt att det nya regelverket för avlägsnande av otillåtna bosättningar har fått avsedd effekt och genomslag i praktiken”. Antingen tror statsrådet, fru talman, på det svar han har givit eller så säger han detta av andra anledningar.

Men hur är verkligheten, fru talman? Det vet ju fru talman, som själv bor i Söderhamn, som själv läser Söderhamnskuriren, som själv ser på SVT Gävleborg och som själv lyssnar på P4 Gävleborg. Hon kanske någon gång skulle kunna prata med statsrådet och berätta om verkligheten i vårt län.

Hur är det då? Man kan till exempel läsa nyheten publicerad onsdag den 30 september på P4 Gävleborg: ”Nedskräpningen efter bärplockare värre nu än tidigare år”, enligt Söderhamns kommun. Nedskräpningen efter bärplockare är värre nu än tidigare år.

Den tekniska chefen pratar om den uppgivenhet man känner över att man får använda en halv miljon av skattebetalarnas pengar för att rensa bort skrotbilar. Man har hittat över 40 skrotbilar, fru talman, 40 skrotbilar i skogen utanför Tönnebro.

I en annan intervju säger en markägare uppgivet att man har polisanmält fem gånger, men det händer ingenting. Det här problemet återkommer år efter år.

Den tekniska chefen i Söderhamns kommun – jag har också pratat med Marjo Myllykoski, som är politiskt ansvarig för de frågorna – säger: ”Myndigheterna måste ha rätt förutsättningar för att jobba med de här frågorna och polisen måste ha ett större mandat.” Polisen måste ha ett större mandat.

Vad säger kommunalrådet i Söderhamn? Jo, rubriken är ”Politikerna vill ha lagstöd för att hindra nedskräpning i skogarna”, och man pratar om de 39 skrotbilar som man fått ta hand om och att det är kommuninvånarna som får stå för notan. Kommunrådet säger att ”Vi behöver ... större möjligheter att ingripa”.

Fru talman! Så här skulle jag kunna fortsätta. Det finns hur många tidningsartiklar som helst.

Mot det står alltså statsrådets svar, och jag måste upprepa vad han säger: ”Den uppföljning som har gjorts visar tydligt att det nya regelverket för avlägsnande av otillåtna bosättningar har fått avsedd effekt och genomslag i praktiken.”

Man måste rimligtvis ställa sig frågan: Vad var regeringens avsedda effekt? Uppenbarligen fungerar det inte med den lagstiftning som finns i dag, sett utifrån vad tjänstemännen i Söderhamns kommun säger, vad politikerna i Söderhamns kommun säger och vad medborgarna i Gävleborg upplever. Problematiken finns naturligtvis på fler platser, men det är uppenbart att det inte fungerar.

Fru talman! Jag skulle gärna vilja veta, och att statsrådet förtydligar, vad det är som har fått avsedd effekt.

Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Först av allt vill jag säga att det är en självklarhet att man ska råda över sin egendom och ha möjlighet att freda sin egendom. Det är en absolut självklarhet.

Det var precis därför vi reformerade reglerna om avhysning 2017. Vi gjorde det enklare, snabbare, effektivare och billigare att avhysa folk från de här platserna.

På Moderaternas tid, när Alliansen styrde, var det ohyggligt komplicerat att genomföra avhysningar från de här platserna. Man var tvungen att identifiera varje individ. Man var tvungen att betala särskilda avgifter, mycket högre än de är nu. Det var en ohyggligt långdragen och komplicerad process. Allt det drog vi ihop till en gemensam reform 2017, som också fick effekt.

När man inte hade dessa möjligheter växte antalet otillåtna bosättningar. Eftersom moderatregeringen satt med armarna i kors och inte ville göra någonting såg vi större och större problem. I Malmö hade vi ett stort läger mitt i stan, Sorgenfri, som hade fått stå där år efter år. Vi tillträdde som regering på hösten 2014. Det tog väl ett halvår, sedan var det lägret borta. Polisen hade använt sig av de befogenheter man faktiskt har för att äntligen klara upp den frågan. Men det var också en tydlig signal från politiken att det här accepterar vi inte; det här måste man komma till rätta med.

År 2014 hade vi 230 ansökningar om särskild handräckning, alltså om att bistå med avhysning. Nu har den siffran mer än halverats – den senaste siffran var 98. Antalet ansökningar som går vidare till verkställighet, det vill säga att polisen verkligen måste rycka ut, var 60.

Det har alltså skett en dramatisk minskning av antalet sådana här ansökningar i förhållande till hur det var för fem år sedan. Det är det, fru talman, som jag talar om när jag säger att det nya regelverket har haft effekt. Vi följer också upp det med nya uppdrag till Kronofogdemyndigheten och nya uppdrag till polisen att se till att använda de befogenheter de har. Jag påstår att det är mycket bättre ordning på den här frågan nu än det var på Moderaternas tid, för då hände nästan ingenting i de här frågorna.

Det innebär förstås inte att det aldrig händer att folk bosätter sig på platser där de inte har rätt att göra det. Självklart är det så, och det kommer nog att fortsätta vara så. Men då ska polisen använda sig av de befogenheter som man har, och polisen har självklart rätt att ingripa mot pågående brottslighet enligt 13 § polislagen. Är det här då pågående brottslighet? Ja, det finns ett antal lagrum som man kan använda sig av: egenmäktigt förfarande, nedskräpning, skadegörelse – som vi för övrigt har skärpt straffen för – och olaga intrång. Polisen har dessa befogenheter; det handlar om att man också ska tillämpa dem.

För säkerhets skull har vi frågat polisen hur de nya reglerna fungerar och om man vill ha nya befogenheter. Polismyndigheten säger i sin redovisning att ”möjligheten att ingripa mot otillåtna bosättningar är god” och att de nya reglerna är ”ett bra komplement till redan existerande regelverk”. De ska ”göra det enklare för bl.a. markägare att få tillbaka besittningen till sin mark samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process”. Man säger också att på bara 1 ½ år, mellan 2017 och 2018, ingrep polisen 600 gånger mot otillåtna bosättningar.

Det är alltså mycket bättre ordning nu än det var tidigare. Det står jag fast vid. Polisen har heller inte efterfrågat några nya befogenheter än de man har enligt polislagen. Vi fortsätter naturligtvis att följa detta, men jag utgår från att man använder sig av de befogenheter man har och ingriper så tidigt man kan – innan det går för långt.

Anf. 11 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag är djupt imponerad av att statsrådet använder fyra minuter av sin tid till att prata om Moderaterna. Det förstår jag. Jag tycker att det är bra att många pratar om oss moderater. Det är välkommet.

Men hur är verkligheten, statsrådet? Jag såg att det försvunnit 200–300 datorer från Regeringskansliet. Möjligtvis har man någon kvar eller kan använda en smartphone. Man kan använda Google och skriva in ”bärplockningsläger i Söderhamn”. Man kan prata med vår förste vice talman, som bor i Söderhamn och kan berätta om verkligheten.

En rubrik: ”Bärplockare dumpar skräp i skogarna i Tönnebro – ’Jag tycker det är förjävligt’”, säger en person. Den personen är för övrigt så engagerad att hon har skrivit ett helt pm om samlade förslag för förändring.

Det är alltså verkligheten. Det är verkligheten i skogarna i Hälsingland. Det är verkligheten i Gävleborg. Det är verkligheten på fler platser.

Då kan man möjligtvis säga att det var värre förut. Ja, vi moderater i civilutskottet drev ju regeringen framför oss och sa att det här problemet har ökat och att vi måste lösa det. Men vi varnade också för – det kan man gå tillbaka och läsa i protokollet från den debatten – att de här åtgärderna sannolikt inte är tillräckliga.

Det är där vi är i dag, fru talman. Det är där vi är i dag. Verkligheten är alltså att markägare den här sommaren och hösten har polisanmält vad de upplever som olagliga intrång fem gånger. Fem polisanmälningar är nedlagda. Verkligheten, fru talman, är att skattebetalarna i Söderhamn har fått betala en halv miljon för att sanera läget i Tönnebro.

Man kan inte ens föreställa sig den misär som har varit där. Till exempel sa en av dem som följde i läget att de hittade mängder av blöjor. Det indikerar att det har funnits små barn som bott under väldigt orimliga förhållanden i skogarna i Tönnebro.

När jag skrev denna interpellation var det 39 bilar som var skrotbilar. Man har slagit sönder dem fullständigt. Det har visat sig att det inte är 39 utan över 40 – jag tror att den senaste siffran är 43.

Då kan man säga som statsrådet sa i ett skriftligt svar till mig för en månad sedan och i interpellationssvaret här: Det finns inget problem.

Fru talman! Jag tycker att det är närmast ett hån mot dem som går och röjer i skogen utanför Söderhamn, i Tönnebro. Jag tycker att det är ett hån mot markägarna som får sin mark ockuperad. Jag tycker att det är ett hån mot skattebetalarna i Söderhamn som får lägga en halv miljon, av pengar som hade kunnat användas på ett betydligt bättre sätt, på att ta bort sönderslagna bilar från skogarna i Hälsingland.

Jag vet att det är främmande för statsrådet Morgan Johansson, men det hade varit bra om han haft ett litet uns av självkritik och visat ett litet uns av handlingskraft genom att säga: Ja, jag förstår att det här är ett problem. Ja, jag förstår att vi måste göra något åt det. Ja, jag förstår att jag måste ta statsrådsbilen och åka E4 upp till Söderhamn, träffa kommunledningen och prata om hur man ska lösa det här problemet.

Om statsrådet inte gör någonting, vilket svaret indikerar, kommer vi nämligen att ha samma problem nästa höst igen. Vi kommer att ha exakt samma problem och exakt samma debatt, för detta händer år efter år. Och den lagstiftning som finns fungerar inte. Detta är fakta och verklighet – vi kan läsa hur många tidningsrubriker som helst. Då duger det inte att säga: Jamen Moderaterna gjorde ingenting 2012.

Fru talman! Det är 2020 nu, och vi vill inte ha det här problemet hösten 2021. För att frågan ska kunna lösas måste regeringen agera. Jag frågar igen: Vad tänker statsrådet göra för att vi inte ska ha samma problematik hösten 2021?

Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag ägnade inte fyra minuter av min tid åt att tala om Moderaterna utan åt att tala om vad vi gjorde under förra mandatperioden. Vi skärpte reglerna, och vi såg till att det blev effektivare, billigare och snabbare att komma åt denna typ av otillåtna bosättningar.

Sedan sa jag att det också har fått effekt. Vi har mycket färre otillåtna bosättningar av denna typ nu än för fem år sedan. Siffrorna talar sitt tydliga språk: När vi tillträdde hade vi 230 ansökningar om särskild handräckning, nu är vi nere i mindre än hälften. När det gäller ansökningar om verkställighet är det ännu färre, en minskning med uppemot 75 procent. De åtgärder vi vidtog 2017 har alltså fått effekt, och det var även det jag talade om.

Jag frågade också Lars Beckman vilka ytterligare befogenheter han talar om. Polisen har ju befogenhet att ingripa mot pågående brottslighet. Om man kommer till en plats och ser att där pågår nedskräpning, skadegörelse, olaga intrång eller egenmäktigt förfarande har polisen enligt polislagens 13 § rätt att ingripa, avlägsna individerna från platsen och faktiskt också omhänderta dem, om det skulle behövas. Dessa befogenheter finns alltså, och när vi frågar polisen om några ytterligare befogenheter behövs säger man: Nej, de nya reglerna är bra, vi använder oss av dem.

Jag kan naturligtvis inte detaljstyra polisen i Gävleborg. Jag kan inte bestämma var de ska vara och hur och när de ska rycka ut. Det kan man inte göra. Men jag utgår från att polisen i Gävleborg, precis som på alla andra ställen, ingriper när man ser pågående brottslighet. De befogenheterna har man helt enkelt.

Sedan hade jag en kommentar kring vad Moderaterna gjorde under sin tid, när de otillåtna bosättningarna bara ökade och vi som sagt hade stora läger mitt inne i Malmö – ingenting. Jag såg inte heller Lars Beckman springa benen av sig upp i den här talarstolen för att driva på och ställa interpellationer i det läget. När det verkligen var som värst brydde sig Moderaterna inte om problemet.

Det är den här regeringen, som jag företräder, som har sett till att reformera systemet så att vi nu mycket lättare kan komma åt problemet, och vi ser också påtagliga förändringar.

Sedan är det som sagt en tillämpningsfråga. Jag utgår från att polisen överallt i landet ingriper mot pågående brottslighet – det ska man göra.

Anf. 13 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag ska repetera rubrikerna från medier i Gävleborg: "Nedskräpningen efter bärplockare värre nu än tidigare år enligt kommunen". Detta är alltså verkligheten, i skarp kontrast till de siffror som statsrådet Morgan Johansson läste upp. "År efter år ökar nedskräpningen efter bärplockare på tillfälligt besök i vårt län". "Myndigheterna måste ha rätt förutsättningar för att jobba med de här frågorna och polisen måste ha ett större mandat", säger den tekniske chefen i Söderhamns kommun.

En annan rubrik: ”Fler nedskräpade läger än man trott – kommunen åker på inspektion: ”Ska lägga upp en plan”. Söderhamns kommunalråd är uppgivet. ”Politikerna vill ha lagstöd för att hindra nedskräpning i skogarna”.

Uppenbarligen fungerar alltså inte den lagstiftning som Morgan Johansson nu hänvisar till. Uppenbarligen tänker regeringen inte göra något eftersom Morgan Johansson är stolt och nöjd.

Problemet med detta är att det skapar aversion mot dem som kommer hit och plockar bär. Det finns diskussioner om att man tycker att allemansrätten är fel. Mitt ingångsvärde är: Ska vi värna allemansrätten, allas vår rätt att röra oss i mark och natur, så måste politikerna agera när det uppstår avarter. Detta är en avart och måste stävjas. Bortsett från problematiken att det finns barn i blöjalder i de här lägren och allt vad detta innebär måste det få ett slut.

Vi kan konstatera att beskedet till dem som bor i Gävleborg är klart och tydligt: Morgan Johansson och regeringen tänker inte göra någonting. Man är nöjd; man tycker att det här fungerar. Det är också ett viktigt besked från en sådan här debatt.

Jag delar inte denna uppfattning och kommer naturligtvis att fortsätta jobba med frågan för att få till en förändring, för detta måste få ett slut.

Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är uppenbart att Beckman lyssnar dåligt. Vad jag har sagt är att polisen har de befogenheter de behöver för att ingripa mot pågående brottslighet. Detta är en tillämpningsfråga. Polisen får se till att använda sig av sina befogenheter.

För säkerhets skull frågade vi också Polismyndigheten om något ytterligare behöver göras och hur Polismyndigheten bedömer läget just nu. Vi fick i går information från polisregion Nord och polisregion Mitt.

I polisregion Nord säger man att man upplever färre störningar nu än tidigare år. Man tror att detta hänger samman med pandemin – att färre har kunnat åka, helt enkelt.

Polisregion Mitt säger precis samma sak: Problemen är mindre förekommande nu än tidigare år. Det hänger ihop med pandemin, men, skriver polisregion Mitt också, de nya reglerna har också haft avskräckande effekt. Det är mycket enklare nu än tidigare.

Nej, Lars Beckman ska inte alls tolka denna debatt som att regeringen inte gör någonting eller inte tänker göra någonting. Vi tänker se till att vi fortsätter använda oss av de befogenheter som finns genom att förstärka polisen, vilket vi nu gör över hela landet, och genom att högprioritera denna fråga på ett helt annat sätt än tidigare regeringar har gjort. Detta har vi redan sett resultat av under dessa fem år.

Jag kan försäkra både de boende i Gävleborg och Lars Beckman att detta är en fråga som vi naturligtvis kommer att fortsätta att arbeta mycket aktivt med.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:73 och 77 om beskattningen av företag

Anf. 15 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Kjell Jansson har frågat mig hur jag avser att verka för att beskattningen av företag ska bli mer gynnsam under kommande år och vilken sorts förändringar i den kommande skattereformen jag avser att genomdriva för att stärka Sveriges konkurrenskraft och öka antalet arbetade timmar.

Niklas Wykman har frågat mig vilka konkreta åtgärder, bland annat genom skattepolitiken, jag avser att genomföra för att säkra att Sverige inte i fortsättningen riskerar att hamna bland länderna med lägst tillväxt i EU utan i stället strävar mot en högre tillväxttakt samt vad jag avser att göra för att förhindra att skattebördan på svenska företag ökar under mandatperioden.

Ett konkurrenskraftigt och dynamiskt företagsklimat är grunden för tillväxt och jobbskapande, och den svenska modellen med breda skattebaser och låga skattesatser har visat sig gynnsam över tid. Villkoren för företagande ska stödja sund konkurrens, vara internationellt konkurrenskraftiga och innehålla förutsebara regelverk. Regeringen har därför reformerat företagsbeskattningen, där bland annat bolagsskattesatsen har sänkts.

Under 2020 har dessutom en rad särskilda insatser införts för att hantera pandemins konsekvenser för det svenska näringslivet – insatser som inte hade varit möjliga om vi inte hade gått in i pandemin med den lägsta statsskulden sedan 1977. En låg statsskuld hänger i sin tur samman med ett väl fungerande och stabilt skattesystem.

Till skillnad från interpellanterna ser jag att goda förutsättningar för företagande handlar om hela samhället och inte bara om skattenivåer. Ekonomiska muskler i en kris, liksom väl fungerande skola, utbildning och infrastruktur, har en central betydelse för det svenska näringslivet. Det blir 75 000 fler jobb tack vare den senaste budgeten.

Självklart kan skatteförändringar ha en plats i krispolitiken, och där är den skattereduktion vi inför för investeringar i inventarier anskaffade under 2021 ett bra exempel. Genom skattereduktionen får företag incitament att öka och tidigarelägga investeringar. Det kan vara nya, energisnåla kylar och frysar till matvarubutiken, en lastbil med mindre utsläpp till åkeriet eller kanske nya dragskåp till laboratoriet.

I januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, finns en överenskommelse om att en omfattande skattereform ska genomföras. Reformen ska bland annat öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar, bidra till att klimat- och miljömål nås, stärka Sveriges konkurrenskraft samt utjämna dagens växande ekonomiska klyftor. I arbetet med skattereformen ser jag fram emot en bred diskussion om dess innehåll.

Anf. 16 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Tack för sent svar, finansministern!

”Vissa betraktar den privata företagsamheten som en farlig tiger som måste skjutas, andra betraktar den som en ko som är till för att mjölkas. Alltför få inser att den är hästen som drar lasset.” Citatet kommer från legendaren Winston Churchill.

I valrörelsen 2014 sa Stefan Löfven att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU. Hur gick det, fru talman? Vi var på plats 24 av 28 medlemsländer i EU innan coronan kom. 172 000 långtidsarbetslösa har varit utan jobb i över ett år. Det är fler personer än de som bor i Sveriges femte största kommun, Linköping. Sverige har den högsta ungdomsarbetslösheten på hundra år. Är finansministern nöjd med det? Finansministern påstår att budgeten för 2021 ska ge 75 000 nya jobb. Det är rent nonsens att höra när arbetslösheten stiger för varje dag som går.

Fru talman! Företagande och entreprenörskap är grunden för allt välstånd. Exportindustrin bidrar med drygt 50 procent av bnp, inte minst bilindustrin som bidrar med cirka 15 procent av bruttonationalprodukten. Regeringen gör allt för att knäcka bilindustrin med höjda skatter på både fordon och bränsle.

Fru talman! Finansministern framför i sitt svar att hon vill att företagen ska köpa nya kylskåp och nya lastbilar. Varför föreslår då regeringen högre skatter på nya fordon? Effekten blir ju precis den motsatta. Fler behåller sina äldre bilar i stället för att investera i nya fordon.

Hur blir det med höjda skatter på tjänstebilar och företagsbilar? Kommer regeringen att höja skatten med 25 procent på dessa fordon? Jag vill ha svaret här i kammaren i dag. Finansministern är svaret skyldig.

I början av veckan träffade jag en bilhandlare i min hemkommun. Han berättade att han inte säljer en enda ny lätt lastbil. Det innebär att bilparken blir äldre och utsläppen större. Regeringens politik är inte trovärdig, den är dysfunktionell.

Fru talman! Personalliggare är ett annat system som hindrar företagssamheten. Det är ett kontrollsystem som är likt Östtysklands modell för företagare. Enligt Handelns Forskningsinstitut kostar detta staten 1–1,3 miljarder netto årligen. Personalliggarna bör avvecklas omedelbart.

Regelkrångel för företagen kostar 90 miljarder, enligt Svenskt Näringsliv. Trots detta fungerar myndigheterna sämre än någonsin med långa handläggningstider och lägre rättssäkerhet. Företagare möts i dag ofta av arroganta tjänstemän på olika nivåer, ibland rent hotfulla.

Fru talman! Jag återkommer.

Anf. 17 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Sverige befinner sig, tillsammans med omvärlden, onekligen i en mycket kärv situation. Vi är många, om inte alla, i samhället som känner en dysterhet över situationen med nära och kära som är sjuka eller som har gått bort, över den egna hälsan som man oroar sig över och den sociala isolation som många människor runt om i vårt land, framför allt våra äldre, kämpar med. All vård- och omsorgspersonal sliter, givetvis delvis med risk för sin egen hälsa, för att få livet att fungera.

I allt detta mörker försöker vi här i dag höja blicken och ställa oss frågan hur Sverige framöver ska bli ett bättre land när pandemin är över, när ett vaccin finns på plats och när vi på allvar kan utvärdera Löfven–Tegnellstrategin och hur den har påverkat Sverige och förutsättningarna för jobb och välstånd i vårt land. Det är givetvis inte så lätt att höja blicken i ett sådant här läge. Men det behöver ändå göras, för framtiden behöver ju bli bättre.

Frågan är vad finansministern gör för att framtiden ska bli bättre? Sverige har ju haft en unik förmåga historiskt sett att skapa en bättre framtid.

Kanske är Sverige det land på jorden, eller åtminstone ett av alla länder, som allra mest har skapat förutsättningar för människor att förverkliga livsdrömmar. Det är ett av de länder i världen som allra mest har skapat dynamiska, växande företag som på det fridsammaste av sätt har erövrat sin omvärld och skapat arbetstillfällen här i Sverige och runt om i världen. Det har lett till stora skatteintäkter så att vi har kunnat få en bättre sjukvård och en bättre fungerande polis. Frågan är dock ifall ministern bedriver en politik för att den typen av resa för Sverige återigen ska bli möjlig.

Den svenska historien innehåller absolut perioder av mycket goda förutsättningar för investeringar och företagande. Detta har också fått mycket goda resultat i termer av jobbtillväxt, ekonomisk tillväxt, välfärdsökningar, löneökningar och välfärdsutbyggnad i vårt land.

Svensk historia innehåller också långa perioder av, jämfört med omvärlden, för högt skattetryck som man har försökt dämpa med olika typer av specialregler, tillfälliga lättnader och så vidare. Tyvärr har finansministern slagit in på en tankebona som för tanken till hur svensk politik har drivits när Sverige har fungerat som sämst. Vi har ett skattetryck som är för högt i förhållande till omvärlden. Det försöker man år efter år i budgetar kompensera med olika typer av avdrag eller lättnader, och finansministern nämnde nu en.

Som krisåtgärd kan man absolut ge företag lättnader från ett år till ett annat. Här har Elisabeth Svantesson, Moderaternas ekonomiskpolitiska talesperson och vice ordförande i finansutskottet, drivit regeringen och finansministern framför sig under våren så att det har kommit krisåtgärder på plats. Men man kan inte tro att krisåtgärder, tillfälliga lättnader, en tillfälligt sänkt bolagsskatt eller en tillfällig avdragsmöjlighet riktar blickarna mot att investera och skapa jobb i Sverige. Det är ju en lättnad för befintliga företag, och det är väl så och det behövs. Men om man vill att landet ska bli bättre framöver behövs nya investeringar och nya företag som ger nya och fler jobb. Och det kommer inte av tillfälliga skattelättnader, oavsett ifall det är engångspengar som ska betalas ut till hushållen strax före valet eller ifall det handlar om att företag under ett år ska få göra extra stora avdrag. Det kan vara välkommet, om än emellanåt lite konstigt konstruerat.

Vilka är de egentliga långsiktiga åtgärderna? Vad är finansministerns budskap till dem som funderar på att investera i Sverige, starta företag i Sverige och skapa jobb i Sverige? Vilka långsiktiga förpliktelser åtar sig finansministern för dessa?

Anf. 18 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, mina kära riksdagskollegor, för en mycket viktig interpellation!

Det är klart att skattesystemet har väldigt stor betydelse och en koppling till jobben. Jag tänker ta upp en fråga som handlar om jobben, och det handlar naturligtvis om svensk fordonsindustris betydelse för Sverige.

Fru talman! Det är ungefär 155 000 personer som jobbar i svensk fordonsindustri. På bilverkstäder och hos bilhandlare jobbar ungefär 40 000 personer, alltså de som jobbar direkt i fordonsindustrin.

Regeringen planerar väldigt stora, omfattande och kraftiga höjningar av tjänstebilsbeskattningen. Detta berör säljare, hantverkare och ett stort antal andra personer. Kombinationen bonus–malus, som straffbeskattar bi-

lar, och chockhöjd tjänstebilsbeskattning kommer naturligtvis att lägga sig som en våt filt över fordonsindustrin i Sverige.

Jag kan inte tänka mig något annat land där en regering med kirurgisk precision ger sig på den egna bilindustrin. Tittar man på det förslag och utkast till skattetablell som regeringen har lagt fram prickar det med kirurgisk precision in en av Sveriges mest tillverkade bilar. Med kirurgisk precision ger sig regeringen på svensk bilindustri. Det är väldigt svårt att förstå.

De 100 000 resande säljarna i Sverige gör ett fantastiskt arbete för att få produkter ut ur fabrikena eller få tjänstetillverkande företag att omsätta mer. Varför ska regeringen ge sig på resande säljare? Man kan säga: Byt till en mindre bil så blir tjänstebilsbeskattningen lägre. Men det är också ett arbetsgivaransvar. Den säljare som kör 5 000–8 000 mil per år och som kväll efter kväll kör på en mörk E4 och riskerar att krocka med en älg ska givetvis köra en trafiksäker bil. Det är en viktig arbetsmiljöfråga.

Jag vet inte vad som skulle hända i Frankrike om den franska regeringen med kirurgisk precision skulle ge sig på de franska biltillverkarna. Det skulle förmodligen bli upplopp.

Men här i Sverige har regeringen med två onda ting gett sig på svensk fordonsindustri. Dels har vi malussystemet, som med kirurgisk precision prickar in hantverkarbilarna, rörmokare, elektriker och alla andra viktiga yrkesgrupper. Dels tänker man inför 2021 ge sig på tjänstebilsförarna. Det hörs på ordet tjänstebil vad det handlar om; man använder en bil i tjänsten.

Fru talman! Det är ingen som har förmånen av fritt skrivbord på kontoret. Skulle någon komma på den begåvade idén? Skrivbordet kan ju användas privat, så nu vi ska ha en skrivbordsbeskattning. Nej, men regeringen tänker höja tjänstebilsbeskattningen kraftigt.

Tittar man på tabellen ser vi som sagt att regeringen med kirurgisk precision prickar in de bilar som tillverkas mest i Sverige. Med kirurgisk precision underminerar man vår svenska fordonsindustri.

Det är inte bra att utforma ett skattesystem som minskar antalet jobb i Sverige. Vi ska givetvis gynna den svenska fordonsindustrin så att den blir mer konkurrenskraftig och vi får fler jobb i fordonsindustrin. Skattesystemet har här stor betydelse.

Jag vill därför fråga finansministern: Varför attackerar regeringen just fordonsindustrin i Sverige?

Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag ska svara på många av de frågor som ställts men måste ändå börja med Kjell Janssons påstående att personalliggare är som Östtyskland. Det är ett stort ansvar att vara riksdagsledamot, och man har därför stort ansvar för vad man säger i riksdagens talarstol.

Att vräka ur sig att personalliggare är som Östtyskland är en djup förolämpning mot alla offer för Östtysklands diktatur. Jag tycker att det är väldigt allvarligt. Det var så många människor som led under denna diktatur, och att jämföra övervakningen och förtrycket i Östtyskland med personalliggare är en förolämpning mot väldigt många personer.

Men det är inte bara en förolämpning mot alla som led under denna diktatur. Det är också en djup förolämpning mot min företrädare Anders Borg, den moderate finansminister som införde personalliggare.

Prot. 2020/21:35
13 november

Svar på
interpellationer

Låt oss gå till ämnet för denna debatt, skatterna. Regeringen har bedrivit en politik för att Sverige ska ha ett skattesystem som fungerar, som säkerställer att vi kan finansiera välfärden och som även ger goda förutsättningar för svenskt näringsliv. Bland annat har vi under min tid som finansminister fortsatt det arbete som inleddes under alliansregeringen med att göra en omläggning av just företagsbeskattningen. Syftet med detta arbete har varit att bredda företagsskattebasen, alltså basen man betalar skatt på, och sedan sänka skattesatserna.

Det har varit ett viktigt och framgångsrikt arbete som också gynnar de företag som inte via olika lånesnurror försöker att sänka bolagsskatten utan som strävar, sliter och gör rätt för sig. Detta gör att vi nu åter kommer att kunna sänka bolagsskattesatsen.

Vi har också infört andra viktiga förändringar i skattesystemet, också för att göra det rättvisare.

Därutöver vidtar vi i denna kris särskilda krisåtgärder för att stötta företag genom krisen och säkerställa att Sverige står starkt rustat när vi är igenom denna kris. Vi genomför därför det särskilda avdraget för investeringar, både för att man ska kunna upprätthålla investeringstakten så att det stöttar ekonomins återhämtning här och nu och för att Sverige ska stå väl rustat när krisen är över.

Så till fordonsbeskattningen och den omläggning regeringen gör av bonus–malus. Jag kan konstatera att Moderaterna är mer fokuserade på malus och mindre på bonus. I debatten låter det som att det bara finns en malus för dem som köper bensinslukande stadsjeepar. Men man kan ju faktiskt få en bonus om man köper en miljövänlig bil. Det som är bra med den svenska biltillverkaren är ju att den också har bilar som är miljövänliga och ger möjlighet till bonus. Syftet med omläggningen är att stötta inhandlandet av miljövänliga bilar.

Låt mig också säga att används en bil enbart i tjänsten blir man inte förmånsbeskattad. Man blir bara förmånsbeskattad om bilen också används privat.

Anf. 20 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Jag kan redigera mitt inlägg och säga att det upplevs som ett väldigt starkt kontrollsystem av småföretag när man ska registrera sina barn som är anställda i företaget via personalliggare.

Fru talman! Enligt Svenskt Näringsliv har företagsklimatet försämrats varje år sedan 2015 under regeringen Löfvens tid. De enda som får det att fungera är moderatstyrda kommuner, som ligger i topp. Heder åt Solna och Pehr Granfalk som vinner år efter år, trots allt detta.

Småföretagen är roten i den inhemska marknaden, och därför frågar jag finansministern: Varför vill finansministern ha så höga skatter på entreprenörer som skapar nya jobb?

Sverige har dubbelbeskattning av företagare, bolagsskatt på 22 procent och utdelningsskatt på 30 procent. Hur blir det med 3:12-utredningen? Finns det några förslag eller inte?

En konsekvens av att regeringen har höjt skatterna är att det blir mindre lönsamt att driva företag.

Fru talman! Arbetsmiljöverket åker ut på sina räder och träffar företagare. De säger till företagaren att arbetsmiljöplanen är för dålig, men när

företagaren undrar vad han eller hon kan göra säger Arbetsmiljöverket: Vi kan inte ge något svar, för vi är inga konsulter.

Anser finansministern att det bidrar till ett bra företagsklimat att myndigheten gör så mot småföretagare?

En annan sak jag vill ta upp är att Arbetsmiljöverket körde ett mobilspel, The Boss, i syfte att sätta stopp för osund konkurrens. På vems uppdrag vet jag inte, men det gjordes i alla fall. Det torde inte ingå i myndighetens uppdrag att driva kampanjer mot företag. Ingår detta i regleringsbrevet? Finansministern är svaret skyldig.

Tillväxtverket är en annan myndighet, och den har stora problem med rättssäker hantering av permitteringsstöden nu under coronan.

Fru talman! Regeringen satsar 40 miljarder i olika näringslivsprojekt. Detta ger ingen effekt utan skadar snarare näringslivet.

Det är hög tid för regeringen att göra något åt det försämrade företagsklimatet, som har galopperat under regeringen Löfvens år. Det är också hög tid att se till att våra myndigheter har en rättssäker hantering och inte godtyckligt jagar småföretagare med tillämpningsåtgärder. Det är även hög tid att regeringen tar fram en skattereform som finns med i JÖK:en.

Min fråga till finansministern är: Kommer andra partier att få vara med och hamra fram den nya skattereformen, eller ska det göras med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och deras stödpartier? En skattereform bör främja arbete, företagande och tillväxt.

Anf. 21 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Låt mig börja med en diskussion kring vad som är värdigt att säga. Alla partier har misstag i sin historia, men finansministern ska vara väldigt medveten om att Socialdemokraterna inte har något att lära Moderaterna vad gäller att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter i det forna östblocket. Det var inte moderata företrädare som åkte ned och skålade och firade 40-årsjubileet för diktaturen i Östtyskland. Det var inte moderata företrädare som hävdade att Baltikum inte var ockuperat. Det var företrädare för finansministerns parti som gjorde detta. Det vore klädsamt med en ödmjukhet inför de historiska vidunderliga misstag som socialdemokratin begick mot diktaturena i öst.

I sakfrågan om skatter behöver Sverige resa sig när det kommer till den ekonomiska tillväxten. Hur kan finansministern vara så nöjd när arbetslösheten har blivit så hög? Hur kan finansministern vara så nöjd när den svenska tillväxten jämfört med övriga världen och i synnerhet Europa har blivit så låg? Hur kan finansministern vara så nöjd när så många kurvor pekar i fel riktning? Hur kan finansministern vara så nöjd med utvecklingen i Sverige när så många svenskar känner en stor oro för vardagen och framtiden?

Fru talman! Vi har frågat finansministern – jag har gjort det i min interpellation – vilka åtgärder hon avser att vidta för att tillväxten framöver ska bli högre. Finansministern hävdar att hon har drivit på för reformer i skattesystemet. Det stämmer att man har kompenserat för de minskade möjligheterna till ränteavdrag – väl så, för annars hade beskattningen höjts. Men finansministern har ju återupprepat kraven på att höja företagsbeskattningen så att de som sliter och jobbar allra mest i sina egna bolag – i fåmansbolag – ska få höjd skatt. Finansministern har gång på gång upprepat att de är skattemässigt gynnade, och hon vill höja deras skatt så fort

som möjligt, kanske inte så mycket som möjligt men åtminstone en hel del.

På vilket sätt ökar detta drivkrafterna att starta, driva och engagera sig i sådana bolag? Vilka andra stora förändringar i skattesystemet är det som finansministern menar skapar jobb? Är det den skatt som införts på kylar, frysar och all elektronik? Skapar detta fler jobb hos våra elektronikföretag och återförsäljare runt om i landet? Är det plastpåseskatten, som gör att det kostar 7 kronor i inträde att gå och handla på Konsum eller Ica, som bidrar till att det blir fler jobb i butiker runt om i landet? Är det klädskatten – som har utretts, som regeringen har ställt sig positiv till och som kommer att slå mot svensk modeindustri och svenska konsumenter – som ska skapa fler jobb? Är det flygskatten, som gör det dyrt och svårt att starta bolag runt om i Sverige? Är det de höjda fordons- och bensinskatterna som ska göra det mer möjligt att driva bolag och ha företagsamhet runt om i Sverige? Vilka av dessa skatter anser finansministern bidrar till fler jobb i Sverige?

Anf. 22 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tog upp regeringens attacker på svensk fordonsindustri. Det måste vara exempellöst att en regering attackerar sin egen viktiga fordonsindustri. Då säger ministern att man ska köpa en mindre bil.

Jag skulle vilja sända en tanke till den barnfamilj i Gävle som har ett funktionsnedsatt barn. Barnet är tio år. De behöver köpa en stor bil för att kunna få in elrullstolen och rullstolen. Bilstödssystemet fungerar som så att familjen kan få ungefär 20 000 i anskaffningsbidrag, men sedan blir straffskatten, med dagens nivåer, 20 000 per år i tre år. Denna familj med rullstol får alltså betala 60 000 i straffskatt.

När familjen ska byta bil om ett antal år skulle straffskatten från den 1 maj med dagens system bli 40 000 per år, med samma bil. Staten tar alltså 120 000 i straffskatt från en barnfamilj i Gävle som behöver ha rullstol med sig. Jag tycker att det är exempellöst att finansministern då säger att man ska köpa en mindre bil. Många familjer med funktionsnedsatta barn drömmer naturligtvis om att kunna ha en mindre bil, men man har inte en bil med rullstol för att det är roligt.

Den uppgivna försäljare som berättade om detta exempel för mig i onsdags sa att han mår fysiskt dåligt av att funktionsnedsatta straffas i dagens Sverige. Han sa att de ska göra vad de kan för att registrera bilen före den 1 maj, vilket gör att familjen får 20 000 per år i straffskatt i stället för 40 000, men om registreringen inte hinner i kapp och de inte hinner få leveransen av bilen innan dess blir straffskatten 40 000 per år för en barnfamilj i Gävle som har ett funktionsnedsatt barn.

Detta står finansministern i talarstolen och försvarar. Jag tycker att det är ovärdigt, apropå en tidigare debatt.

Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Man har ett ansvar för vad man säger i riksdagens talarstol. Det sprids en lögn om att Ingvar Carlsson skulle ha deltagit vid DDR:s 40-årsfirande och hållit ett tal där han sa att Sverige hade mycket att lära av Östtyskland. Det finns inga källor som verifierar detta påstående. Det är en lögn som sprids. Den har skrivits på Svenska Dagbladets ledarsida, och jag antar att det är den referensen som Niklas Wykman använder när

han påstår detta. Men det finns ingenting som bekräftar det. Det är en lögn. Ingvar Carlsson deltog inte i firandet.

När det gäller att historiskt diskutera synen på demokrati kastar man lite sten i glashus – Moderaterna var ju emot allmän rösträtt.

Det är viktigt att vi har ett väl fungerande skattesystem. Det som vi har i dag har många brister. Det är inte tillräckligt omfördelande, och det karakteriseras ofta som något av ett lapptäcke. Det är mycket avdrag, och det kan vara svårgenomträngligt för människor. Det är mot denna bakgrund som vi i januaripartierna har sagt att vi ska genomföra en omfattande skattereform. Vi hade kommit långt i hur vi skulle lägga upp detta arbete när coronapandemin slog till. Sedan fick vi lägga det åt sidan beroende på att vi under våren genomförde historiskt stora krispaket för att bland annat skydda svenska företag och svenska jobb.

Korttidspermittering är en av de viktigaste åtgärder som vi har genomfört under våren. Alla som jag har pratat med menar att det har haft stor effekt och att tusentals människor som annars hade blivit arbetslösa inte är det nu tack vare korttidspermittering. Vad Kjell Jansson hänvisar till när han säger att det inte har någon effekt är inte något som jag har stött på när jag har träffat företagare och fackföreningsrörelsen och heller inte när jag har diskuterat med våra myndigheter.

Däremot skulle Moderaternas förslag där i början att sänka arbetsgivaravgiften för alla företagare under en lång period och göra av med 100 miljarder i månaden inte fått så stor träffsäkerhet. Det hade varit betydligt mindre effektivt. Vi hade inte heller haft möjlighet att komma med de nya krispaketen eller med den stora budget som jag kunde lägga fram i september om vi då hade lyssnat på Moderaterna. Då hade vi redan tömt ladorna under våren.

Men vi lade detta arbete åt sidan då. Vi var tvungna att fokusera på krisen. Jag hoppas att vi kommer att kunna återuppta detta arbete. Förhoppningsvis kommer denna smittspridning att minska och krisen avta så att vi kan fokusera på det mer ordinarie arbetet igen så snart som möjligt. När vi har diskuterat hur vi ska lägga upp detta arbete har vi också tänkt på att det är viktigt när vi diskuterar skatter och gör en stor skatteomläggning att alla partier får möjlighet att vara med i den diskussionen så att vi kommer att hitta en form för att kunna diskutera detta också med andra partier i riksdagen.

Anf. 24 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Som förväntat är det inte särskilt många svar som vi får av finansministern. Det är mest försvarstal om att det har varit en coronapandemi och svårt att hinna med att göra saker. Visst har vi en pandemi och visst drabbar det Sverige hårt, inte minst småföretagare och folk som ska åka till jobbet. Men då kanske man ska underlätta för dem på många sätt och inte försvåra för dem.

De flesta åtgärder för att lindra effekterna av pandemin som har vidtagits har Elisabet Svantesson faktiskt drivit på i finansutskottet.

Fru talman! Jag har fortfarande inte fått svar från försvarsministern om hon betraktar näringslivet som en ko som ska mjölkas, eller om hon anser att det är hästen som drar lasset. Den frågan är rätt intressant.

Dessutom får vi inga svar om bilindustrin som är ett lok i svensk industri när det handlar om att dra in pengar till vår välfärd. Bilindustrin har

stått för 15 procent av bnp. Nu kan jag inte säga att dessa siffror stämmer exakt med tanke på pandemin. Vi har flera företag i denna bransch och som är världsledande. Ändå vill finansministern med sina stödpartier, främst Miljöpartiet, straffbeskatta denna industri.

Man vill också straffbeskatta småföretagare som måste ha lätta lastbilar för att få med sina verktyg, rör, elsladdar och så vidare när de ska åka till jobbet varje morgon. Man vill också höja skatterna för dem om de vill köpa en ny bil. Men behåller de en gammal bil blir det mycket billigare. Det hänger inte ihop.

Fru talman! Det är dags att regeringen tänker om och slutar med att med kirurgisk precision straffbeskatta småföretagare.

Anf. 25 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det kom att bli två parallella diskussioner, en om den svenska historiska utrikespolitiken och förhållandet till gamla diktaturer och en om skattepolitiken. Jag tycker att finansministern närmast understryker min poäng och min reaktion mot bakgrund av hennes mycket indignerade och uppläxande inlägg. Det finns absolut en viktig poäng för alla partier att vara ödmjuka, eftersom det inte är någon som är felfri när det gäller hur man har agerat historiskt. Det finns ingen som äger en absolut sanning som kan stå oemotsagd genom århundraden. Så är det helt enkelt.

Det går inte att komma ifrån att finansministerns parti till exempel agerade väldigt väl när det gäller den polska fackföreningsrörelsen och frihetskampen där. Men man förringade annat helt. Jag tror att det var Pierre Schori som sa att man inte stöttade den separatism som rädde i Baltikum när de baltiska staterna ville bli fria.

Jag tar gärna till mig att finansministern tycker att jag ska vara ödmjuk, eftersom min uppmaning till henne är densamma och att inte skuldbelägga.

När det däremot kommer till skattefrågorna behöver finansministern komma med svar. Vilka av finansministerns skatteförändringar leder till fler jobb? Är det hoten om att höja skatten på fåmansbolagen? Är det hoten om att införa kilometerskatter? Är det hoten om att införa klädskatter på modeindustrin? Är det skatten på kylskåp, spisar och annan handel? Är det de höjda fordonsskatterna? Är det höjda drivmedelsskatterna? Eller vad är det i finansministerns skattepolitik som ska leda till att Sverige återigen blir ett tillväxtmirakel, så att vi kan finansiera polis, försvar, sjukvård och annat som vi behöver?

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Diskussionen om Östeuropa är viktig mot bakgrund av hur diskussionen utvecklas och de tilltagande hot som vi ser mot den demokratiska ordningen. Vi ser också en tendens runt om i världen, och även i Sverige, att man kanske slarvar med fakta.

Niklas Wykman säger att det inte finns någon som äger en absolut sanning. Det kan man säga. Men antingen deltog Ingvar Carlsson i 40-årsfirandet av Östtyskland, eller också gjorde han det inte. Svenska Dagbladets ledarsida och Niklas Wykman försöker underblåsa ryktet att han deltog. Men den absoluta sanningen är att han inte deltog.

Att som riksdagsledamot från riksdagens talarstol delta i den typen av ryktesspridning är allvarligt, och det är inte bra för den långsiktiga utvecklingen av svensk demokrati.

Däremot ser jag fram emot fortsatta diskussioner om skattesystemet. Det är viktigt att vi har ett väl fungerande skattesystem. Det är också viktigt att ha ett skattesystem som styr rätt. Där ser jag fram emot fortsatta diskussioner också med Moderaterna om hur vi ska utforma skattesystemet framöver. Men min utgångspunkt är naturligtvis att vi också måste styra rätt. Det är också viktigt för det svenska näringslivet att vi har skatter som styr rätt, till exempel att vi styr mot att man köper miljövänliga bilar. Det finns miljövänliga Volvobilar. Volvo vill vara helt fossilfria. Självklart ska vi därför styra de svenska konsumenterna mot att köpa Volvos laddhybrider och så småningom också Volvos elbilar. Det är det som är målet, att genom en klok skattepolitik stötta svenska företag inklusive vår stora bil tillverkare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:74 om undantag för förmånsbeskattning av transport till och från arbetet

Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Helena Bouveng har frågat mig när jag avser att återkomma med förslag på hur vårdanställda kan undantas förmånsbeskattning för transporter till och från arbetet. Frågan är ställd mot bakgrund av ett tillkännagivande från riksdagen i maj i år som innebär att regeringen ska återkomma med ett förslag om tillfälligt slopad förmånsbeskattning av fria måltider samt transporter till och från arbetet för personal i vård- och omsorgsverksamhet.

Regeringen har i den extra ändringsbudget som lämnades till riksdagen den 3 november i år föreslagit att det införs en skattefrihet för förmån av fri kost i särskilda fall. Det gäller sådana matgävor som lämnas till arbetsplatser i syfte att visa uppskattning och stöd till personalen. Skattefriheten är inte generell, utan måltiden ska ha lämnats utan krav på motprestation, och det får inte finnas något samband mellan den som skänker måltiden och arbetsgivaren. Däremot är den inte begränsad till specifikt utpekade yrkeskategorier eller kriser. Skattefriheten föreslås gälla permanent och retroaktivt från och med mars 2020.

När det gäller förmån av fria transporter till och från arbetet har Skatteverket i ett ställningstagande den 17 juni i år klargjort att om en anställd under en pågående pandemi får taxiresor eller en liknande reseförmån av sin arbetsgivare, bör förmånen inte värderas till en högre kostnad än som motsvarar vad en resa inom kollektivtrafiken kostar. Ställningstagandet ska tillämpas från och med mars 2020 och så länge Folkhälsomyndighetens rekommendationer om begränsningar för att minska smittspridningen i kollektivtrafiken kvarstår.

De förmånsvärden som i praktiken aktualiseras för fria transporter till och från arbetet är alltså inte högre än vad en bussbiljett eller annan resa med kollektivtrafiken hade kostat. Skatteverkets pragmatiska hantering av sådana förmåner framstår som ett bättre alternativ i den uppkomna situa-

tionen än att för en begränsad tidsperiod i lagstiftningen avgränsa skatte- regler till vissa specifika yrkeskategorier eller särskilda arbetsplatser. Att på ett tillräckligt träffsäkert sätt utforma lagregler som bara gäller vissa yrken eller vissa arbetsplatser är inte enkelt. Sådana regler går också stic- k i stäv med att skatteregler ska vara generella och inte ska undanta vissa grupper av anställda från beskattning. Det skulle också ytterligare krångla till skattesystemet.

Anf. 28 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Först får jag tacka finansministern för svaret.

Jag har tidigare ställt en skriftlig fråga till Magdalena Andersson an- gående när hon avser att återkomma till riksdagen med förslag på hur vård- anställda kan undantas från förmånsbeskattning för transporter till och från arbetet. Riksdagen riktade redan den 27 maj ett tillkännagivande till reger- ingen om att snarast återkomma med att förmånsbefria transporter och måltider.

Fru talman! Det är glädjande att regeringen nu, nästan sex månader senare, har inkommit med en extra ändringsbudget där det införs en skatte- frihet för förmån av fri kost i särskilda fall. Bra där, även om man kanske inte kan anklaga regeringen för att vara direkt snabbfotad.

Vad gäller undantag för förmånsbeskattning av transporter finns inget. I svaret på min skriftliga fråga hänvisar finansministern till att tillkännagi- vandet analyseras hos Regeringskansliet.

Nu har regeringen analyserat färdigt. Nu har vi svaret, fru talman. Sva- ret lyder: Nej, det går inte. Min uppfattning är att majoriteten i riksdagen, jag själv, mitt parti och, om jag får gissa, stora delar av svenska folket säger att det går – det måste gå. Jag är övertygad om att ingen skulle an- klaga regeringen eller finansministern om man i extraordinära tider tog extraordinära beslut. Om man vill kan man.

Fru talman! De som sliter i vården just nu förtjänar mer än att vänta nästan ett halvår på att en sådan analys ska bli klar. De förtjänar en reger- ing som hittar vägar framåt för att yrkesgrupper inom vården ska kunna ta sig till jobbet på ett tryggt sätt utan att bli straffbeskattade. Varje dag kämpar läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och alla andra som arbetar på våra sjukhus med sin egen hälsa som insats för att vi ska ta oss ur pandemin på ett bra sätt.

Min fråga är: Anser inte finansministern att alla dessa sjukvårdshjältar är värda att få bättre villkor och rätt förutsättningar för att ta sig till och från jobbet på ett säkert sätt?

Anf. 29 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Regeringen säger sig i alla fall driva en feministisk utrikes- politik, och man kan då tänka sig att regeringen också driver en feministisk inrikespolitik.

Krisen har ju drabbat sektorer där det jobbar väldigt många kvinnor. Det har handlat om äldreomsorgen och om sjukvården. Vi är många, fru talman, som känner en stor bestörtning över hur människor i framför allt äldreomsorgen har bemötts under pandemin, med väldigt nedlåtande kom- mentarer och rena beskyllningar om att vara smittspridare. Man har kunnat läsa tidningsreportage om människor som får gläpord ropade efter sig på

gatan när de ska hem till äldre för hjälpa dem, emellanåt med risk för den egna hälsan. Detta är ju väldigt olyckligt.

Vi har också sett att stora företagssektorer där många kvinnor jobbar, till exempel frisörer, har drabbats hårt av pandemins konsekvenser.

Jag undrar om det från finansministerns sida har gjorts någon jämföringsanalys av pandemins effekter i Sverige. Har det gjorts någon särskild bedömning utifrån de kvinnor som har drabbats hårt i pandemins fotspår?

Nu lyckades ju Moderaterna driva regeringen framför sig och få igenom skattefrihet på måltider, vilket såklart är mycket välkommet. Det krävdes en hård kamp. Jag var själv, fru talman, med på det möte där vi drev igenom detta i finansutskottet. Det är efter starkt motstånd från Socialdemokraterna som man nu kan uttrycka denna solidaritet genom att ge en måltid till någon som arbetar eller äta upp den utan att bli förmånsbeskattad.

Det är väldigt bra att detta förslag har kommit, men jag är något förvånad över att man inte agerar till exempel när det kommer till transporter eller trängselskatt. Jag undrar hur finansministern samlat ser på till exempel rekommendationer om att människor inte ska åka kollektivt när de samtidigt straffbeskattas väldigt hårt när de åker bil. Finns det tankar hos finansministern där?

Slutligen, fru talman, skulle jag vilja säga någonting om samtalstonen och det demokratiska läget. Det krävs för protokollets skull.

Det blir väldigt märkligt när man säger någonting i talarstolen som jag tidigare gjorde om Ingvar Carlssons besök i DDR inför deras 40-årsjubileum och finansministern sedan går upp och säger att jag har sagt att han har deltagit på en middag, hållit ett hyllningstal och så vidare och är väldigt upprörd över detta, trots att det inte alls var vad jag sa. Det går väldigt enkelt att kontrollera att Ingvar Carlsson var i DDR under upptakten till deras 40-årsfirande, men sedan hävdar finansministern att jag skulle ha sagt en massa andra saker som jag inte har sagt.

Att man gör på det viset och försöker att extrapolera sina politiska motståndare och deras uttalanden så mycket som möjligt och sedan attackera dem väldigt hårt är tyvärr ett gift i den politiska diskussionen. Det har vuxit fram via Twitter, Facebook och sociala medier att göra på det sättet; det är inte helt nödvändigt att ta det agerandet in i denna kammare.

Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen har från det att denna pandemi kom till Sverige levererat en lång rad förslag till riksdagen – också i väldigt gott samarbete med riksdagens partier – för att hantera pandemin. Vi har jobbat utifrån en strategi där det i första hand handlar om att stoppa smittspridningen och säkerställa resurser till sjukvården. Det handlar om att skydda svenska jobb och svenska företag, men det handlar såklart också om att skydda dem som blir arbetslösa.

De som arbetar inom vård och omsorg är en av de grupper som regeringen har arbetat väldigt hårt för under pandemin. Därför var ett av de första besked som vi kom med att regeringen tar alla extraordinära kostnader för vård och omsorg av de sjuka. Detta gjorde vi för att sjukvårdspersonalen och omsorgspersonalen skulle kunna arbeta i trygg förvisning om

att pengar inte ska vara det som står i vägen för en god omsorg om dem som är sjuka och om våra äldre.

I början av pandemin rådde brist på utrustning, vilket gjorde att det fanns en fara såväl för personalen som för de äldre. Men det var aldrig pengar som var bristen, utan det var de leveranskedjor som inte fungerade.

Därutöver har regeringen säkerställt att man inte blir förmånsbeskattad för fri parkering eller för måltider som till exempel frivilliga skänker till personal som jobbar väldigt hårt. Om man för att undvika smittspridning får möjlighet att till exempel åka taxi till och från jobbet ska man under denna pandemi heller inte behöva bli förmånsbeskattad för det. Det skulle kunna bli en ganska hög beskattning. Jag delar helt Moderaternas uppfattning att det är viktigt att man inte ska bli beskattad för detta.

Det är därför jag med stor glädje har noterat att Skatteverket har kommit med beskedet att de inte kommer att tillämpa de nuvarande skattereglerna på det sättet under pandemin. Man kommer alltså inte att bli förmånsbeskattad för den kostnad det innebär att till exempel åka taxi till arbetet. Skatteverket har löst den frågan så att vi inte behöver komma med lagstiftning. Givet att Skatteverket har löst frågan på detta pragmatiska sätt ifrågasätter jag om det är motiverat att ta upp många timmar för tjänstemännen på Finansdepartementet och att låta deras övertidskonto ticka på ytterligare för att göra en lagstiftningsförändring när frågan i praktiken är löst av Skatteverket.

Om vi återgår till Niklas Wykmans och min debatt om Östeuropa är det helt korrekt att Niklas Wykman inte sa att just Ingvar Carlsson hade varit där. Men han sa att företrädare för Socialdemokraterna hade skålat och firat i samband med 40-årsjubileet. Det är Svenska Dagbladet som på sista tiden har skrivit om detta och att det var Ingvar Carlsson som gjorde det. Men det är alltså inte korrekt. Jag känner inte till att socialdemokrater skålade på 40-årsjubileet i Östtyskland.

Det är däremot viktigt att vi alla gemensamt tar avstånd från den fruktansvärda diktatur Östtyskland var. Jag känner mig trygg med att Niklas Wykman står helt bakom mig i min avsky för den diktaturen.

Anf. 31 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag får börja med att tacka finansministern för hyllningsorden i fråga om det goda samarbetet under den här tiden. Jag tycker att vi har löst det bra, och vi har hjälpts åt. Det tackar jag för.

Coronaviruset fortsätter dock att slå hårt mot hela samhället. Den viktigaste uppgiften handlar, precis som finansministern sa, om att begränsa smittspridningen och att rädda liv samtidigt som arbete och företag värnas. Vi har alla ett ansvar i denna tid. Men vissa yrkesgrupper arbetar mer än vanligt och tar större risker för att kunna hjälpa dem som far mest illa.

Fru talman! Det finns många som vill hjälpa till i den situation som nu råder. Det är initiativ som jag tycker att man ska uppmuntra och skapa förutsättningar för i stället för att sätta käppar i hjulet, vilket i alla fall i den här frågan verkar vara regeringens strategi.

Ja, finansministern, Skatteverkets pragmatiska förhållningssätt är bra vad gäller beskattningen av taxiresor som arbetsgivaren tillhandahåller. Men det finns fler som vill hjälpa till, och de nuvarande reglerna för förmånsbeskattning och det arbete det medför att hantera dem står i vägen för alla de goda initiativen i vårt samhälle. Det hindrar exempelvis företag som

vill tillhandahålla bilar till dem som jobbar inom sjukvården och vårdar covid-19-patienter. Det hindrar alla dem från att nyttja bilpooler eller andra tjänster som skulle kunna underlätta för dem att varje dag ta sig till jobbet på ett säkert sätt.

I dag skulle en sjuksköterska få betala nästan 1 200 kronor för att nyttja en sådan tjänst. Det kan inte ens finansministern tycka är rimligt. Kanske hade finansministern inte räknat med en andra våg och med att Folkhälso-myndighetens rekommendationer skulle vara kvar och på många sätt vara hårdare än vad som uppfattades i våras, inte minst vad gäller smittspridningen i kollektivtrafiken.

Kan finansministern ha förståelse för att sjuksköterskan som varje dag sätter sig på bussen har svårt att förstå logiken? En myndighet avråder från att åka kollektivt samtidigt som regeringen avfärdar initiativ som skulle göra det möjligt för honom eller henne att på ett tryggt sätt ta sig till jobbet för att rädda andras liv.

Anf. 32 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! En spänstig och öppen debatt mellan demokratiska företrädare har ofta den förtjänsten att man också ser en hel del saker som man är överens om. Jag instämmer i Magdalena Anderssons mycket tydliga försvar av demokratin och i vår gemensamma övertygelse om att gemensamma fri- och rättigheter ska omfatta alla människor. Det är väldigt viktigt. Svenska folket ska känna att det är på det sättet. Det kan bli makt-skifte, och man kan byta parti. Men det ändrar inte inriktningen för de grundläggande värderingarna i samhället. Det är mycket bra och väl så.

Jag är däremot mer tveksam till finansministerns utformning av den ekonomiska politiken. Jag fastnade för det finansministern sa: Ska Finansdepartementets medarbetare verkligen lägga fler övertidstimmar på att utreda ifall vårdpersonal ska kunna åka skattefritt till jobbet?

Fru talman! Det beror på om det jämförs med att lägga övertidstimmar på att införa en skatt på kläder och på skor, om det jämförs med att lägga tid på att införa ytterligare flygskatt och ytterligare bestraffningar genom fordonsbeskattningen, om det jämförs med att höja ägarbeskattningen och en rad andra skattehöjningar. I så fall vill jag inför helgen skicka med finansministern att det är bättre att lägga övertiden på en skattesänkning, om alternativet skulle vara alla de skattehöjningar som finansministern förbereder.

Hur går det egentligen med skattereformen, som skulle kunna lösa en hel del av problemen? Magdalena Andersson har varit finansminister länge, i sex år, och säger nu att vi kanske är i starten av att göra en skatte-reform. Det är ett ganska senfärdigt agerande.

Man borde skicka ett tydligt budskap till alla dem som sliter med krisen om att de inte ska förmånsbeskattas.

Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen har under pandemin arbetat med stor omsorg om alla dem som sliter i vården. Det har bland annat handlat om det viktiga beskedet att det inte är pengar som står i vägen för att vårda de sjuka och de äldre. Därutöver har vi genomfört mycket omfattande tillskott till regionerna och kommunerna, som är ansvariga för den verksamheten.

Under en sådan här kris sjunker skatteintäkterna i kommuner och regioner. Då kan staten välja att kompensera dem för det så att de kan fortsätta att ha många anställda och betala ut sjysta löner. Det är stor skillnad på hur den här regeringen har agerat jämfört med hur alliansregeringen agerade under finanskrisen. Också under finanskrisen sjönk skatteintäkterna i kommunerna och regionerna. Men de fick då inte kompensation för de fallande skatteintäkterna. Det innebar att de var tvungna att säga upp personal i skolan, äldreomsorgen, sjukvården och förskolan.

Den här regeringen har valt att inte agera på det sättet. Tvärtom får kommuner och regioner inte bara kompensation för de fallande skatteintäkterna utan mer pengar därtill – faktiskt tre gånger så mycket – för att alla som under den här pandemin arbetar i sjukvården och omsorgen ska kunna vara trygga med att inte behöva bli av med kollegor. Det ska tvärtom finnas möjligheter för att fortsätta ha bra arbetsvillkor.

Vad gäller förmånsbeskattning av resor till och från arbetet är det vanliga att det är arbetsgivaren som betalar för en sådan resa. Det problemet har Skatteverket i praktiken löst genom sin ändrade tillämpning som gäller för resor till och från arbetet, så att man inte ska bli förmånsbeskattad för värdet av att resa med en taxi.

Skatteverket har däremot, vad jag vet, inte uttalat sig om vad som gäller ifall det är andra som vill ställa upp och hjälpa till med resor. Men det är naturligtvis en fråga som Helena Bouveng eller jag kan ställa till Skatteverket.

Anf. 34 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Det vanliga är att arbetsgivaren betalar för sådana förmåner. Men nu är det inte en vanlig tid utan en ganska ovanlig tid. Om jag har förstått det hela rätt är det absolut förmånsbeskattning på om andra vill hjälpa till med exempelvis bilpooler eller annat.

I sitt svar säger finansministern att skatteregler som upprättas för en viss yrkesgrupp skulle gå stick i stäv med en viktig princip i svensk lagstiftning om att regler ska vara generella och inte undanta vissa grupper av anställda från beskattning. För min del är principen att inte förmånsbeskatta vissa stöd till vissa yrkesgrupper i grunden en fråga om såväl anständighet som skattesystemets legitimitet. Det är inte rimligt att sjuksköterskan, läkaren eller andra som arbetar mer och tar ett otroligt stort ansvar i krisen ska förmånsbeskattas för det stöd som det offentliga och samhället bistår med. Att göra dessa hjältar till skatteobjekt bara för att de på ett tryggt sätt ska kunna ta sig till jobbet kan inte vara rätt.

Fru talman! Jag är van att finansministern vänder ryggen till mig här i kammaren, men jag ber henne att inte vända våra sjukvårdshjältar ryggen. De förtjänar mer än så.

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det finns många hjältar i samhället. Vad Skatteverket har gjort är att lösa frågan inte enbart för sjukvårdspersonalen utan för alla yrkesgrupper. Det finns ju många hjältar i samhället. Sjukvårds- och omsorgspersonalen gör en fantastisk insats och gjorde även en fantastisk insats under våren. Men det finns många andra yrkesgrupper som också måste ta sig till jobbet under pandemin. Jag tänker till exempel på polisen,

som är precis lika utsatt för smitta i kollektivtrafiken som sjukvårdspersonalen.

Jag tycker att Skatteverkets ställningstagande som berör all personal är mycket bättre. Det gäller alla yrkesgrupper såsom polisen, tullen, militären och juristerna vid domstolarna. Allt detta måste fungera under pandemin. Skatteverkets ställningstagande är därför mycket bättre än Moderaternas förslag, eftersom polisen enligt det inte ska få möjlighet att åka taxi till jobbet för att undvika smitta medan sjuksköterskan skulle kunna det.

Jag tycker att möjligheten ska gälla alla under den här perioden, och därför är Skatteverkets ställningstagande bra. Vi får naturligtvis också se hur Skatteverket ställer sig till att andra än arbetsgivaren kan komma med sådana erbjudanden till personalen.

Jag ser vilka hjälteinsatser som sjukvårdspersonalen gör – sjuksköterskan, undersköterskan och läkaren – men jag ser också vilka hjälteinsatser som andra yrkesgrupper gör. Det gäller till exempel polisen, tulltjänstemännen och även alla tjänstemän på Skatteverket som inte kan jobba hemifrån.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:78 om åtgärder på skatteområdet

Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Borian Åberg har frågat mig om det är min uppfattning att de konsekvensanalyser som har gjorts före exempelvis införandet av kemikalieskatten och plastpåseskatten varit tillräckliga givet de negativa effekter vi nu enligt henne vet att skatterna fört med sig. Hon har också frågat varför jag väljer att införa klädskatten, som remissinstanser har förkastat så pass tydligt och som enligt henne medför så tydligt skadliga konsekvenser samt om jag gör analysen att svenska företags verksamhet underlättas eller försvåras av exempelvis kemikalieskatten, plastpåseskatten och den nya skatten på kläder och skor.

Konsekvensanalyser är av stor betydelse när regeringen tar ställning till olika förslag. De aktuella skatterna har föregåtts av sedvanliga konsekvensanalyser. Därtill följer regeringen, tillsammans med myndigheterna, löpande utvecklingen när ett förslag väl införts.

I utvärderingsrapporten som Borian Åberg refererar till beskrivs att det är svårt att utvärdera effekterna för hälsa och miljö av skatten på kemikalier i viss elektronik eftersom den infördes för tre år sedan och effekter oftast blir mätbara efter en längre tid. Det beskrivs även i rapporten att det är troligt att en del av det substitutionsarbete som bedrivits sedan skatten infördes inte gått att mäta i det här skedet, vilket indikerar att skatten på längre sikt eventuellt skulle kunna bidra till att användningen och exponeringen av farliga kemiska ämnen minskar.

Remissvaren när det gäller hur en skatt på kemikalier i kläder och skor kan utformas bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Prot. 2020/21:35
13 november

Svar på
interpellationer

Anf. 37 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag ställde denna interpellation till finansministern för att jag är mycket bekymrad över regeringens så kallade miljöskatter, som de facto har mycket små eller inga positiva konsekvenser alls på miljön och klimatet. Priset för konsumenterna och företagen är dock mycket högt. Ännu mer bekymrad blir jag över att regeringen inte verkar lyssna på remissinstanserna och heller inte lär av tidigare misstag. Man kör på och planerar nya skatter med oklar nytta men som orsakar stora skador för företagen, sysselsättningen och välfärden.

Kemikalieskatten infördes den 1 juli 2017 med syfte att minska förekomsten av farliga kemikalier i människors hemmiljö samt att uppmuntra företagen att använda mer miljövänliga alternativ. Det var ett lovvärt syfte, men det finns mycket att säga om utformningen och effekterna av kemikalieskatten. Redan från början var remissinstanserna kritiska, bland annat då skatten saknade vetenskaplig förankring. Bra ämnen beskattades medan dåliga kom undan, detta på grund av att man beskattade ämnens tekniska egenskaper i stället för de miljömässiga. Men regeringen avfärdade remissinstanserna, införde skatten och höjde också densamma trots att riksdagen hade gett ett tillkännagivande till regeringen om att effekterna skulle utvärderas.

Nyligen kom den utvärderingsrapport som Skatteverket och Kemikalieinspektionen har gjort. Rapporten visar att kemikalieskatten är verkningsslös och att det inte går att påvisa att klor, brom och fosfor i flamskyddsmedel i vit- och elektronikvaror har minskat som följd av skatten. Av rapporten går också att utläsa att kostnaderna för skatten har lagts på konsumenterna i form av högre pris på de produkter de köper. Vidare konstateras i rapporten att den administrativa bördan för företagen upplevs som mycket betungande, inte minst för att rapporteringen innehåller ett stort inslag av manuella processer och för att det ständigt sker en förändring av regelverket. Det blir med andra ord inget bra betyg för skatten.

Kemikalieskatten är inte det enda exemplet på illa genomtänkta skatter. I maj i år infördes skatten på plastkassar. Regeringen beräknade att intäkterna skulle hamna på nästan 2,8 miljarder per år. Men skattens konstruktion var helt fel. Den likställer fossilbaserade plastpåsar med biobaserade gjorda av återvunnen plast. Vad blir då miljöeffekten av det hela?

Inte heller är den finansiella effekten något att hänga i julgranen. Man har fått 100 miljoner kronor under de första fyra månaderna, vilket är betydligt mindre än beräknat. Det är heller inte den enda skatt som är fel för miljön, företagen och konsumenterna. Dessutom planerar man att införa en skatt på kläder och skor.

Anf. 38 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det har nyligen kommit en rapport från ESO, som åtminstone själva brukar beskriva sig som Finansdepartementets think-tank, tankesmedja. ESO lades ned 2003 av Socialdemokraterna men återstartades under alliansåren. Man ville därigenom få en spänstigare ekonomisk-politisk diskussion, få ett mer kritiskt förhållningssätt till de beslut som fattas och bättre kunna utvärdera, genomlys och vara kreativ i den ekonomiska politiken.

Klas Eklund, som har arbetat med ett förslag om en skattereform, pekar på att man inte ska använda miljöskatter för att säkra de offentliga finans-

erna. Miljöskatter ska användas för att nå miljömål. Dessa syften ska inte blandas ihop. Detta är ett väldigt kraftfullt argument mot det som finansministern bedriver och som står inskrivet i det avtal hon har med sina samarbetspartier om en grön skatteväxling.

Det är inte konstigt att ekonomer som Eklund och andra varnar för grön skatteväxling. Detta riskerar nämligen i grunden två saker, och ingen av dem är önskvärd.

Den första risken är att de offentliga finanserna eroderar och att man inte har råd med de utgifter man har, eftersom man i grunden beskattar någonting som man vill ska försvinna. Därmed försvinner också skattebasen och med tiden även skatteintäkterna.

Den andra risken är givetvis att man utformar de här skatterna på ett lite glupskt sätt därför att man inte är ute efter miljöeffekten utan efter den offentlig-finansiella effekten. Det är det som har hänt när finansministern har utformat en rad så kallade miljöskatter. Det har till exempel handlat om kemikalieskatten, som såklart hade varit ett lovvärt initiativ om man hade kunnat träffa de kemikalier som man vill komma åt. Men det var känt redan från början att man inte gör det. Det räckte att läsa utredningen för att veta att skatten inte skulle ha den effekten. Det blir alltså bara en ren straffskatt för dem som försöker sälja elektronik, dem som vill köpa elektronik och dem som driver företag i Sverige.

Finansministern har dock inte låtit sig nedslås av de dåliga resultaten för kemikalieskatten utan har gått vidare med nya liknande skattekonstruktioner. Det har nu till exempel föreslagits att vi ska ha en skatt på take away-mat och att vi ska ha en skatt på att ta en hämtkaffe någonstans. Det har föreslagits att vi ska ha en skatt på skor och att vi ska ha en skatt på kläder. Vi ska ha olika skattesatser på snart sagt allting som vi köper och använder i vår vardag.

Tror finansministern verkligen att det blir ett bättre land då? Är det bra för Sverige att göra så? Nu för tiden ska vi ju helst inte alls gå in i en butik eller ett köpcentrum, men hur blir det när vi kan göra det igen och man ska gå och köpa en kaffe, en maträtt, ett par skor, en jacka eller någonting annat – kanske elektronik, för den delen – och överallt vid varje givet tillfälle möts av olika skattesatser? Sedan ska alla dessa butiker, återförsäljare och tillverkare på ett eller annat sätt administrera de olika skattesatserna. Blir företagandet och livet i Sverige bättre av att man gör så?

Kan finansministern här i dag lämna ett besked om att vi slipper skatt på hämtmat och att vi slipper skatt på att köpa en kaffe? Detta är dessutom branscher som har möjlighet att återanställa och nyanställa många människor som i dag står långt ifrån arbetsmarknaden. Är det verkligen en bra skatt? Anser finansministern det? En skatt på hämtmat och på att köpa en kaffe – är det en bra skatt för samhället?

Kan finansministern lämna ett besked om klädskatten och ta avstånd från regeringens tidigare uttalande om att en sådan ska införas? I går läste jag att branschen själv hänvisar till utredningen, som slår fast att 85 procent av de plagg som ska beskattas inte innehåller de kemikalier som man vill komma åt. Det är alltså rent fiskala skatter, som drabbar möjligheten att driva företag och leva i Sverige. Kan vi inte få ett besked?

Prot. 2020/21:35
13 november

Svar på
interpellationer

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Hur man ser på beskattning av miljöfarlig verksamhet och artiklar som kan användas på ett annat sätt handlar i grunden om hur man ser på klimatförändringarna. Pandemin är en stor kris, men samtidigt pågår en klimatkris. Jag brinner själv för att Sverige som land, vi som regering och den svenska riksdagen ska vidta mycket kraftfulla åtgärder för att göra det vi kan för att stoppa de klimatförändringar som just nu sker. Det är en ödesfråga och en stor uppgift för vår generation.

Då handlar det om att jobba på flera plan. Det handlar om att ha en lagstiftning som förbjuder en del verksamhet. Det handlar om att ha stöd som Industriklivet och Klimatklivet för att uppmuntra investeringar som minskar våra utsläpp. Det handlar också om skatt, som är ett kraftfullt styrmedel bort från viss verksamhet.

Plastpåseskatten är ett lysande exempel på hur effektiv en skatt kan vara. Användningen av plastpåsar har sjunkit på ett sätt som vi inte hade förutsett. Det är därför skatteintäkterna blir mindre än vad jag hade förutsett. Det är ju för att skatten är en succé. Det köps betydligt färre plastpåsar. Detta är viktigt, eftersom plastpåsar riskerar att hamna i naturen. Även återvunna plastpåsar och det man kallar för mer hållbara plastpåsar har en väldigt lång nedbrytningstid. Hamnar de i naturen är det inte bra för naturen och för djuren.

Vad gäller klädskatten har remissvaren precis kommit in. Vi analyserar nu de svaren på Finansdepartementet.

Anf. 40 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag är glad att ministern nämner klimatkrisen. Det är viktigt att värna om miljön och klimatet. Men man ska göra det på rätt sätt och inte genom symboliska åtgärder. De senaste dagarna har Sverige importerat el från Polen. Det är smutsig kolel som är belastad med 723 gram koldioxid per kilowattimme. Detta ska jämföras med att vår vanliga blandning av kärnkraft, vattenkraft och 3 procent vindkraft ger en belastning på 71 gram. Vill finansministern göra någonting åt klimatet ska hon se till att Sverige har en trygg och miljövänlig elförsörjning, så att man slipper importera smutsig kolkraft. Nu är det varmt i november. Jag kan bara tänka mig hur illa det kommer att bli när det blir riktigt kallt och när man stänger en reaktor till vid årsskiftet.

Åter till klädskatten! Jag saknar ord för att uttrycka hur illa jag tycker om denna kemikalieskatt på kläder och skor. Den skatten drabbar alla svenska klädföretag, oavsett om de använder farliga kemikalier eller inte. Utredningen som regeringen stöder sig på visar att 80–90 procent av alla skor och kläder som säljs i Sverige inte innehåller dessa kemikalier. Men skatten ska betalas av alla. Enligt förslaget ska företagen kunna kräva 95 procent av skatten om de kan bevisa att farliga kemikalier inte har använts. Regeringen lägger alltså först på en straffskatt på 5 procent på kläder och skor. Sedan tillkommer administrativa kostnader för företagen. Vårifrån ska dessa pengar tas? För de stora företagen handlar det troligen om budgeten för utveckling av mer miljövänliga material och mer hållbara tillverkningsprocesser. För de små företagen kommer det att innebära döden. Våra handelsföretag är hårt drabbade nu under coronakrisen. De har fått anstånd med betalningar. De har lånat pengar för att hålla huvudet över vattenytan. Nu lägger man på en sådan här meningslös skatt.

Ministern prisade plastpåseskatten baserat på att försäljningen av sådana påsar har minskat. Ja, man har slutat köpa de dyra miljövänliga sjukronorsplastpåsar. I stället köper man en rulle avfallspåsar betydligt billigare. Så står man där vid varubandet och öppnar den och börjar stoppa in varorna i miljöfarliga plastpåsar. Regeringen står och prisar sig själv för detta genialiska drag. Det handlar om att införa inträdesskatt på att gå in på Ica och Konsum, som Niklas Wykman nämnde.

Jag skulle råda ministern att läsa remissvaren från Tullverket och Skatteverket, Finansdepartementets egna myndigheter. De sågar kläd- och skoskatten skoningslöst. Man skriver uppunktat varför den skatten är skadlig och farlig.

Anf. 41 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Sverige har omfattande problem med hög arbetslöshet och låg ekonomisk tillväxt. Frågan är vad finansministern avser att göra åt detta.

Låt oss ta en bild ur en vanlig svensk familjs liv i Socialdemokraternas framtida Sverige enligt de förslag som ligger!

Man ska åka och handla. Bilen är jättedyr på grund av malussystemet. Det är dyrt att köra dit på grund av väldigt höga fordonsskatter. Eventuellt finns det en parkeringsplats efter att Miljöpartiet har drivit igenom sin politik på det området.

Man går in i butikerna och ska handla. Man behöver köpa en ny brödrost. Den är det en särskild brödrostsskatt på. Man behöver köpa en take away-kaffe för att man är lite trött efter att ha tagit hand om ungarna hela morgonen. Den är det en särskild take away-kaffeskatt på.

Man är lite hungrig och vill köpa en macka. Den är det en annan skatt på när man tar den med sig från butiken. Man ska sedan gå in på Ica och handla. Där är det en särskild plastpåseskatt.

Sedan ska man köpa nya kläder till barnen. På de kläderna är det en särskild kläds katt. Sedan behöver man själv ett par nya skor. På dem är det en ny skoskatt.

Är detta ett rationellt samhälle, Magdalena Andersson? Är det så vi vill att Sverige ska fungera?

Magdalena Andersson försöker att motivera detta med insatser för ett bättre klimat. Självklart ska vi vara i absolut framkant när det kommer till att bekämpa koldioxidutsläpp. Vill vi bekämpa koldioxidutsläpp finns ett mycket enkelt recept för det.

Det är nämligen att bygga kärnkraft så att vi har en koldioxidfri el och slipper göra det som Borianna Åberg påtalade från talarstolen, nämligen att importera kolkraftsel eller annan smutsig el från andra länder. Vi kan i stället exportera, få jobb och tillväxt och dessutom pressa tillbaka klimatförändringarna.

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Hur ser det ut för en familj i ett socialdemokratiskt samhälle? Man åker till affären med förhoppningsvis en elbil eller laddhybrid som man har fått en stor bonus för att köpa. Man har laddat den med sina egna solceller. Med det solcellsstöd som man har fått via regeringen har man kunnat sätta upp solcellerna på taket. Man kanske också har laddat med vindkraft. Vi har särskilda stöd för att bygga ut vindkraften.

Bor man i en hyresrätt kanske man bor i en hyresrätt som är producerad med regeringens investeringsstöd och som därmed har en hyra som också vanliga löntagare kan betala. Bor man i ett miljonprogramsområde kanske man kan ha fått det renoverat via regeringens nya renoverings- och energi-effektiviseringsstöd. Den energieffektiviseringen har gjort att man har kunnat sänka elkostnaderna och uppvärmningskostnaderna och därmed också kunnat få en lägre hyra. Man kanske kan åka med en elbuss till affären via det stöd som vi har till eldrivna fordon.

Det är några exempel på hur livet kan se ut för en familj i ett socialdemokratiskt Sverige. Men inte bara det. Tack vare att vi inte genomför Alliansens och Moderaternas alla ofinansierade skattesänkningar har man också möjlighet att lämna barnen på förskolan och i skolan i trygg förvisning om att det finns tillräckligt mycket personal.

Man vet att mamma eller pappa, mormor eller morfar, farmor eller farfar i äldreomsorgen tas om hand om av högt utbildad personal, fast anställd personal och tillräckligt med personal. Det kanske också är ett äldreboende som är byggt med det nya stödet som regeringen har infört för äldreboende. Det är några exempel på hur livet kan se ut med en socialdemokratisk regering.

Köper man en kaffe och tar med sig kanske man väljer att i stället för att använda våra naturresurser till engångsmuggar med plastlock ha med sig sin egen mugg. Det är bättre för miljön.

Vad gäller de skatter som regeringen har infört för att vi ska förbättra vårt klimat har vi haft en viktig politik för att se till att vi ska köpa miljösmyrtare fordon. Vi har platspåskatten för att vi ska ta med oss våra kassar eller köpa en pappkasse i stället för en plastkasse som riskerar att hamna ute i naturen och vara dålig för miljön och för våra djur.

Vi har därutöver tydliga skattebonusar för till exempel solel. Vi driver en politik där vi försöker att med ekonomiska styrmedel hjälpa till att förändra vårt beteende för att leva på ett klimatsmyrtare och mer hållbart sätt. Det är för att vi ser att vi behöver ställa om vårt samhälle för att våra barn och barnbarn ska kunna fortsätta att leva ett gott liv.

Vad gäller klädskatten analyserar vi just nu de remissvar som har kommit in och kommer naturligtvis att kunna återkomma till riksdagen i den frågan.

Anf. 43 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det fanns ingen gräns för ministerns stolthet över den egna regeringens politik. Alla goda saker kommer från regeringen. Det är bonus till det ena och stöd till det andra utan att man reflekterar en enda sekund över att för att de pengarna ska finnas att fördela måste någon generera dem.

Det är företagen som gör det. Därför ska företagen inte belastas med onödiga och skadliga skatter. Också företag behöver el. Det fina scenariot med vindkraften och solcellerna fungerar inte nu i Skåne. Man har lagt ned kärnkraftverket i Barsebäck, och det finns inte el nog att ladda alla elbilar som regeringen vill att vi ska köpa.

Fru talman! Kemikalieskatten på kläder och skor är ett missfoster som har ärvt sina skapares minst tilltalande egenskaper. Från Miljöpartiet har det ärvt viljan att vidta verkningslösa symboliska åtgärder i miljöns namn. Från Socialdemokraterna har det ärvt lusten att beskatta allt och alla så

mycket som möjligt. Låt inte detta missfoster se dagens ljus, finansministern!

Prot. 2020/21:35
13 november

Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag diskuterar gärna klimatpolitik med Moderaterna. Frågan är bara vad som är Moderaternas svar.

Det vi ser är ett moderat parti som vill backa in i framtiden. Man säger nej till vår bonus för miljöbilar. Man säger nej till de investeringar som sker via Klimatklivet. Det man i stället gör i sin budget är en av de största satsningarna för att Sverige ska släppa ut mer koldioxid.

Det är inte det som är framtiden. Framtiden kräver att vi ställer om. Vi ska göra det på ett sådant sätt att alla människor kan vara med i den omställningen. Det är därför regeringen satsar stort på att vi ska kunna rusta våra hyreshus och på att det ska byggas nya hyreshus som är klimatsmarta men ändå har rimliga hyror.

Det är därför regeringen satsar på att när vi nu köper nya bilar ska vi köpa bilar för framtiden som vi kan köra med framöver, elbilar och laddhybrider. Det är därför regeringen satsar på reduktionsplikten. I takt med att åren går kommer mer av det som vi tankar i våra gamla bensin- och dieslbilar att vara svensk skogsråvara i stället för bensin och diesel från Mellanöstern. Det är framtiden.

Allt detta säger Moderaterna nej till. De säger nej och åter nej. Låt oss i stället sänka skatten så att vi släpper ut mer koldioxid och bygger in oss i gamla lösningar. Det är inte det som är framtiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:107 om digitala arbetssätt för vårdens medarbetare

Anf. 45 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig hur jag ser på att framtida vård- och omsorgspersonal inte rustas tillräckligt för att arbeta med digitala arbetssätt samtidigt som vården nu snabbt digitaliseras och Sverige har som målsättning att vara bäst i världen på e-hälsa 2025.

Johan Hultberg har även frågat mig om jag är beredd att ta initiativ för att säkerställa att vård- och omsorgsutbildningarna på universitets- och högskolenivå ger studenterna tillräckliga kunskaper och förmågor för att de i sina respektive framtida professioner på ett bra sätt ska kunna använda digitala verktyg och möta patienter, omsorgstagare och deras närstående digitalt.

Slutligen har Johan Hultberg frågat mig om jag ser behov av några särskilda forskningsinsatser avseende digitala vårdtjänster liksom om vårdens och omsorgens digitalisering i stort.

Sverige ska ha en god och tillgänglig vård för alla. Därför har regeringen satsat historiskt höga belopp på förstärkningar av regioner och kommuner. Det är satsningar som leder till att dessa får ett överskott i år. Digitaliseringen av samhället påverkar vården precis som resten av samhället, primärt till det bättre.

Regeringen arbetar med att införa en reglering av yrket undersköterska, och inom ramen för detta arbete har gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram anpassats för att motsvara vad som föreslås för det reglerade yrket undersköterska. Inom den kommunala vuxenutbildningen, komvux, finns föreslagna yrkespaket som också de motsvarar det som föreslås gälla för det reglerade yrket undersköterska. Att utveckla digital kompetens ingår i det innehåll som finns både i gymnasieskolan och i komvux. Inom yrkes-högskolan finns ett antal utbildningar inom vård- och omsorgsområdet, bland annat utbildning till specialistundersköterska. I dessa utbildningar ingår också moment som utvecklar den digitala kompetensen.

Jag vill även nämna att regeringen har beslutat om en ny läkarexamen. De nya målen för läkarexamen innebär bland annat att studenten ska visa förmåga att använda digitala verktyg inom såväl hälso- och sjukvården som forsknings- och utvecklingsarbete. Den nya utbildningen planeras att starta höstterminen 2021.

När det gäller högskoleutbildningars innehåll vill jag understryka att regeringen beslutar om de kunskapskrav för respektive examen som anges i högskoleförordningen. Universitet och högskolor bestämmer därefter om utformning och upplägg av bland annat hälso- och sjukvårdsutbildningarna utifrån dessa mål. Specifikt kunskapsinnehåll, till exempel förmågan att bemöta patienter och andra grupper såväl fysiskt som digitalt, bör rymmas inom ramen för befintliga examensbeskrivningar.

Det är viktigt med en nära samverkan mellan högskolor och vårdgivare när det gäller hälso- och sjukvårdsutbildningar. Synpunkter från studenter och vårdgivare kan till exempel vara ett viktigt underlag för att säkerställa att utbildningarna är relevanta för den verksamhet som studenterna utbildas för.

Digitala kunskaper och kompetenser behöver utvecklas och förändras genom hela yrkeslivet. Arbetsgivarna har ett ansvar att ge sina medarbetare möjlighet att kompetensutvecklas inom dessa områden.

När det gäller forskningsinsatser anger regeringen i budgetpropositionen för nästa år att regeringen som ett led i att stärka Sverige som en ledande kunskapsnation avser att under hösten 2020 presentera en samlad proposition för att peka ut den forskningspolitiska inriktningen, vilken även berör frågor om högre utbildning och innovation. Forskning och innovation är viktigt för att återstarta ekonomin och för att långsiktigt bygga kompetens, konkurrenskraft och välfärd. De forskningssatsningar regeringen föreslår kommer att presenteras närmare i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, som regeringen avser att lämna senare i höst.

För regeringen är en jämlik hälsa och en välfärd av hög kvalitet, tillgänglig för alla, av största vikt. Då behövs inte bara satsningar på den generella välfärden utan även forsknings- och utbildningssatsningar.

Anf. 46 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack så mycket, utbildningsministern, för svaret!

Jag är oerhört engagerad i frågor kopplade till digitaliseringen och då särskilt frågor om digitalisering av hälso- och sjukvården. Och det, fru talman, är inte för att jag ser digitaliseringen som ett självändamål. Så är det inte alls, utan det är för att jag är besjälad av att vi ska skapa en hälso- och sjukvård som håller högre kvalitet, som är mer tillgänglig, som erbjuder

våra medarbetare, våra hjältar ute i vård och omsorg, bättre arbetsmiljö, som gör vården mer patientsäker, som gör att vi kan ta ett kliv framåt och inte minst som gör att vi i en ganska utmanande tid klarar av att finansiera vår välfärd.

Vi behöver erbjuda hälso- och sjukvård och omsorg på ett smartare, effektivare sätt. När vi tittar på de framtida kompetensbehoven inom hälso- och sjukvård och omsorg ser vi att de är gigantiska. SKR talar om att det kan vara så många som en halv miljon medarbetare som man behöver rekrytera under de kommande åren, och det är väl knappast någon som tror att det låter sig göras.

Vi kommer att behöva jobba på andra, smartare sätt. Vi behöver säkerställa att vårdpersonal till exempel lägger mer tid på de direkta vårdmötena och de värdefulla vårdkontaktarna och mindre tid på administration och byråkrati. Då är digitaliseringen helt central. Regeringen har tillsammans med SKR satt upp en bra vision om att Sverige ska vara världens bästa land på e-hälsa 2025. Men tyvärr är det ett enormt glapp, fru talman, mellan vision och verklighet. Det har bland annat ESO presenterat i en rapport; det är ett stort glapp.

Därför tycker jag att politiken måste ta ett kliv framåt, ta initiativ och ta ett samlat grepp för att skapa alla de förutsättningar som krävs för att vi ska nå denna vision, som vi är brett överens om. Men vi ser att det finns jättestora bekymmer med en förlegad lagstiftning och med att patientdata inte kan få användas på ett smart sätt och delas mellan olika vårdgivare. Vi har problem med att våra olika it-system pratar olika språk och att man inte har kunnat enas om standarder. Det finns en lång rad tekniska utmaningar.

Men vad som också är helt centralt, fru talman, är att alla fantastiska medarbetare ute i vården ges förutsättningar att ta till sig den digitala tekniken och använda de här verktygen på ett bra sätt. I dag ser vi tyvärr många gånger att vårdens medarbetare upplever att digitala verktyg och digitala system snarare är störande än stödjande. Så kan vi inte ha det.

Vi moderater föreslår bland annat ett särskilt digitalt arbetsmiljölyft, men den debatten får jag ta med arbetsmarknadsministern.

Vad som också är viktigt är att de som i dag utbildas för att bli läkare, psykologer, sjuksköterskor, you name it – vården och omsorgen har en lång rad professioner – rustas för att kunna jobba med digitala verktyg och i digitala arbetsformer. Det ser inte jag att man gör i dag. Jag tog i min interpellation upp exemplet med läkarna, som vi alla är överens om kommer att jobba mycket mer med digitala konsultationer. De kommer att möta patienter i det digitala mötet i mycket större utsträckning. Men på läkarutbildningen får man ingen utbildning i detta.

Ministern säger här att det nu blir ett mål om detta i examensbeskrivningen för den nya läkarlinjen. Det är positivt, men hur är det med alla andra utbildningar till vård- och omsorgsyrken? Kommer ministern att ta initiativ till att se över alla examensbeskrivningar så att digitaliseringen blir en självklar del i alla relevanta vårdutbildningar?

Anf. 47 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, riksdagsledamoten Johan Hultberg, för en viktig debatt! Svensk hälso- och sjukvård ska vara i världsklass, och en förutsättning för att lyckas med detta uppdrag är inte bara att vi klarar av att möta

och ta vara på de möjligheter som digitaliseringen ger vården, utan det krävs också att vi har tillräckligt många utbildade inom våra viktiga vårdyrken. Det krävs naturligtvis också att utbildningarna ger studenterna relevanta kunskaper för att klara av sitt yrke när de sedan kommer ut på arbetsmarknaden.

Till det kommer det, oavsett detta, att krävas en vidareutbildning och en fortbildning genom hela livet. Här har inte minst arbetsgivarna ett stort ansvar för att se till att de ger sina medarbetare denna möjlighet.

Men om man ska kunna bilda sig och fortbilda sig genom livet måste vi också se till att det finns utbildningsplatser, och det har den här regeringen verkligen gjort. Det är en stor utbyggnad av utbildningsplatser, alltifrån komvux, yrkesvux och yrkeshögskolor till den högre utbildningen. Vi har genomfört en historisk utbyggnad av högskolan inom ramen för det vi kallar Kunskapslyftet.

Vi har också inrättat ett vårdkompetensråd för att ytterligare ta ansvar för kompetensförsörjningen. Det kan även säkerställa att samverkan mellan aktörer på både arbetsgivar sidan och utbildningssidan när det gäller hälso- och sjukvården hittar varandra och kan komma närmare varandra för att lösa det som varje dag måste lösas för att vi ska kunna ha en vård i världsklass.

Precis som i övriga samhället påverkar naturligtvis digitaliseringen vården – primärt, som sagt, i positiv riktning i takt med nya möjligheter att möta nya behov digitalt. Den kan också fungera som ett komplement till primärvården och tillgängliggöra den för grupper som annars kanske har en hög tröskel för att söka vård. Då är det viktigt att all vårdpersonal, både de nyexaminerade och de som har jobbat ett tag, har rätt verktyg för att kunna möta patienter, både på plats och digitalt, för att det ska fungera på ett riktigt och bra sätt.

Som jag beskriver här finns det digital kompetens inom komvux och gymnasieutbildningen, som utbildar våra undersköterskor. Det finns på yrkeshögskolans utbildningar, till exempel till specialistundersköterska. Det finns som ett nytt examensmål i den reformerade läkarutbildningen, som sätter igång hösten 2021. Det finns också i sjuksköterskeutbildningen. Även om det inte preciseras på samma sätt som i övriga utbildningar finns här också förmågan att bemöta patienter såväl fysiskt som digitalt. Detta bör rymmas inom befintliga examensbeskrivningar.

Om man till det lägger att varje lärosäte har till ansvar att i dialog med aktörerna se till att utbildningarna – inte bara hälso- och sjukvårdsutbildningarna utan *alla* högskoleutbildningar – anpassar sitt innehåll till att rusta studenterna med det som krävs ute i den verksamhet där de sedan ska vara yrkesverksamma är jag övertygad om att våra lärosäten hanterar detta på ett klokt sätt och ser till att utbildningarna också fångar upp det som handlar om det digitala mötet.

Det som är viktigt när det gäller examensbeskrivningar är ju att de har en gemensam struktur. De ska vara kortfattade, koncentrerade och långsiktigt hållbara. Därför behöver vi ha ett system där vi kan inrymma många olika saker och fånga in att samhället faktiskt förändras. Min bild är att vi har den möjligheten när det gäller högskoleutbildningarna.

Anf. 48 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Om våra examensbeskrivningar ska vara långsiktigt hållbara, hålla för framtiden, tror jag att de *måste* innehålla digitalisering, fru talman. Det är uppenbart. Vi behöver verkligen peka på att digitalisering är någonting som all personal som jobbar inom hälso- och sjukvården måste ha goda kunskaper om.

Jag förstår naturligtvis och är fullt medveten om att man försöker integrera kunskaper om hur digitala verktyg används i de befintliga utbildningarna. Jag tror att det finns ett stort engagemang ute hos Sveriges högskolor och universitet för att göra detta. Men jag är ändå bekymrad över att det låter som att ministern här lite grann lutar sig tillbaka. Jag tror att det krävs att statsrådet här tar ett ordentligt initiativ för att säkerställa att alla utbildningar verkligen ger kunskaper om hur man möter patienterna också digitalt.

Ibland tror jag att vi tittar lite för mycket på tekniken och tror att om vi bara kan hantera olika digitala mötesformer och klarar av den tekniska biten är saken biff. Det är ju, fru talman, den enkla biten. Det svåra är kanske snarare hur man anpassar ett digitalt möte. Alla vi som har suttit i otaliga sådana de senaste månaderna vet väl att det blir en annan dynamik. Man måste på ett helt annat sätt försäkra sig om att det man säger verkligen uppfattas. Digital konsultationsteknik är inte enkelt, men när vi vet att väldigt mycket av vården kommer att bedrivas i den formen i framtiden tycker jag att det är viktigt att säkerställa att utbildningarna rustar vårdens medarbetare också för detta.

Sedan lyfter statsrådet fortbildning. Det är jag glad för. Från Moderaternas sida har vi lagt fram förslag om att det behöver bli obligatoriskt att ge vårdens medarbetare, inte minst läkare, kontinuerlig fortbildning. Där ser vi i dag betydande problem med att arbetsgivarna inte fullt ut tar det ansvaret. Då tror jag att vi från statens sida behöver skärpa kraven på vården och omsorgen att verkligen säkerställa att medarbetarna får kontinuerlig fortbildning, inte minst i exempelvis digitala verktyg och digitala arbetsformer, digital konsultationsteknik och så vidare.

Nu nämner ministern att det i läkarutbildningens nya examen läggs till ett mål för det digitala. Jag tycker att ett liknande mål hade varit relevant till exempel i psykologutbildningen eller i sjuksköterskeexamen. Apropå den gemensamma strukturen tycker jag att man skulle kunna titta på om man kan hämta intryck från hur examensbeskrivningarna har utformats när det gäller läkarutbildningen.

Fru talman! Lite grann som ett bevis på att jag inte riktigt ser det ledarskap som jag tror skulle behövas vill jag ta upp processen bakom den nya läkarexamen. Det var ju tack vare kloka remissinstanser i form av Vårdförbundet och Sveriges Kommuner och Regioner som det digitala tog sig in i examensbeskrivningen. Hade det inte varit för deras remissynpunkter tror jag att det kanske inte hade tagits med. Det tycker jag också skickar en signal om att vi inte är tillräckligt drivande i att skapa de förutsättningar som krävs, inte bara för digitalisering utan för en lyckad digitalisering där vi har tekniken, där vi har kunskapen och där vi har alla delar på plats i form av modern, relevant lagstiftning och så vidare.

Prot. 2020/21:35

13 november

Svar på

interpellationer

Jag uppmanar verkligen ministern att ta ett initiativ och ge ett uppdrag om att säkerställa att alla professioner i framtiden har bra kunskaper i hur man använder digitala verktyg och möter patienter och omsorgstagare i digitala möten.

Anf. 49 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag ifrågasätter verkligen inte Johan Hultbergs engagemang i den här frågan. Jag utesluter inte heller att nya initiativ kan behövas. Men att ha ett engagemang i frågan kräver också att man lyssnar på de svar som ges.

Vi har satt upp ett gemensamt mål för hur vi ska ta oss an e-hälsa till 2025. Svaret från mig är att det specifika kunskapsinnehållet, alltså förmågan att bemöta patienter och andra grupper såväl fysiskt som digitalt, bör rymmas inom ramen för befintliga examensbeskrivningar. Det är ett viktigt besked till Johan Hultberg och andra som är engagerade i denna fråga.

Ska vi klara det vi har satt upp att göra när det gäller e-hälsa till 2025 behöver detta tas om hand här och nu. Jag utesluter inte att vi kan ta nya initiativ, men om man talar om att lösa detta genom att sätta igång en stor process som handlar om att uppdatera examensmålen för alla våra vårdutbildningar talar man om något som ligger väldigt långt fram i tiden. För läkarutbildningen tog detta väldigt många år. Det här är en process som är noggrann och precis, och om det ska göras förändringar ska de verkligen vara hållbara över tid.

Det som framför allt drev fram en modernisering av läkarutbildningen var just att arbetsgivare som Sveriges Kommuner och Regioner, fackliga förbund och de som jobbade inom vården drev som ett krav att det var dags att modernisera läkarutbildningen. Då tog olika regeringar över tid – det har varit regeringar med olika majoriteter bakom sig som har hanterat förändringarna av läkarutbildningen, för det tar tid – sig an detta. Det, känner jag, är en viktig grund om man ska göra förändringar: att det faktiskt är någonting som efterfrågas och som drivs av dem som utbildas, av de yrkeskategorier som finns inom vården och av arbetsgivare inom hälso- och sjukvård.

Jag utesluter inte att nya initiativ kan behövas. Ska vi klara av den uppgift som vi står inför och ta till vara den möjlighet och möjliggörare som digitaliseringen innebär är dock mitt besked att när det gäller den högre utbildningen inom hälso- och sjukvården måste arbetet ske här och nu. Det görs via att lärosätena är de som utformar utbildningen. Man har en nära kontakt och dialog med aktörerna inom vården för att se till att utbildningen anpassas efter vad som behövs för att studenterna ska vara väl rustade. Detta är ett arbete som måste göras här och nu.

Regeringen har dessutom tagit initiativ till ett vårdkompetensråd som ska ytterligare förbättra och hitta möjligheter för hur samtalen och dialogen kan gå till, för att vi ska kunna ha så goda utbildningsmöjligheter som vi behöver för att ta oss an också den här utmaningen.

Jag skulle ändå vilja säga att om man har ett engagemang i den här frågan är det väl också bra om man följer upp det med någon typ av finansiering. I Moderaternas budget gör man i stort sett inga satsningar på vare sig sjukvården eller äldreomsorgen. Då blir det ganska svårt om man dess-

utom ska orka med och klara av att ta ansvar för det som är kompetensutveckling för vårdpersonalen.

Prot. 2020/21:35
13 november

Svar på
interpellationer

Anf. 50 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag kan rekommendera statsrådet lite helgläsning. Moderaterna har större anslag till vård än vad som finns i regeringens budgetproposition.

Sedan måste man göra satsningar på rätt saker. I statsrådets förra inlägg blev jag lite bekymrad över något som ofta är problemet när Socialdemokraterna ska prata utbildningspolitik, nämligen att man faller tillbaka på att bara prata om antalet platser. Så var det i det förra inlägget. Statsrådet ägnade väldigt mycket av sin tid åt att tala om att man ökar antalet utbildningsplatser. Det välkomnar jag, för det behövs. Som sagt: Vi har ett jättestort behov av framtida medarbetare inom omsorgen och vården. Men vi måste också tala om kvaliteten på och innehållet i utbildningen, och det är vad den här interpellationen tar sikte på.

Jag gör en positiv tolkning av vad ministern säger i sitt senaste inlägg. Nu behöver vi göra verkstad av att säkerställa att vårdens medarbetare verkligen får bra kunskap och förmågor att jobba digitalt. Vi har inte råd att vänta på långa, tröga processer. Det är min tolkning av det, och jag välkomnar att regeringen nu verkligen vill göra verkstad och säkerställa detta.

Jag kan instämma i statsrådets beskrivning av att vi inte har råd att tappa tempo här. Detta är centralt och viktigt. Min uppmaning till regeringen är att man verkligen ska följa upp att detta görs i de olika vård- och omsorgsutbildningarna och att man tar in personer som har förmåga och kunskap att jobba digitalt i dag. Jag tror ärligt talat inte att det finns någon lärare på läkarutbildningen som har vana av att jobba med digitala konsultationer.

När det gäller forskningen är det jätteviktigt att man nu följer upp och tittar på hur digitala vårdformer fungerar i praktiken, så att det också ger en bra grund för att utveckla utbildningarna framåt.

Tack för en bra debatt!

Anf. 51 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Johan Hultberg, för en bra debatt! Det går dock inte för Moderaterna att komma ifrån att om man ska kunna höja kvaliteten i vår välfärd, säkra välfärden i hela vårt land och göra digitaliseringen till den möjliggörare den kan vara krävs det pengar och utbildningsplatser. Det är inte så enkelt att man med mindre pengar och färre utbildningsplatser ändå kan stärka kvaliteten i den högre utbildningen.

Regeringen satsar för att vi ska ha utbildning i hela landet och för att digitaliseringen ska vara en tillgång för välfärden. Vi har också tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner en ny strategi för detta, Vision e-hälsa 2025. Det är väldigt viktigt. Regeringen har också genom överenskommelser med SKR lagt in specifika pengar – 430 miljoner för att stärka den digitala utvecklingen inom hälso- och sjukvård, äldreomsorg och socialtjänst redan 2020. Det är en del i satsningen för att stödja omställningen. Det är den största satsningen på e-hälsa någonsin.

Jag har här gett besked om att det finns ett mycket gott arbete – alltifrån komvux, yrkeshögskolor och högre utbildning ända upp till läkarutbildningen. Det är ett bra, gediget och strukturerat arbete för att se till att våra studenter från de utbildningarna också kan få med sig de här förmågorna ut i arbetslivet.

Allt är inte på plats. Vi behöver fortsätta att intensifiera arbetet. Det finns ett sådant engagemang i regeringen, och det finns också finansiering och utbildningsplatser och dessutom Vision e-hälsa 2025.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:100 om nationell statistik om hedersrelaterat våld och förtryck

Anf. 52 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Sara Gille har frågat mig om jag och regeringen ämnar införa återkommande nationell statistik om hedersrelaterat våld och förtryck.

I dag finns viss statistik om könsstymning i det nationella patientregistret och nationell kriminalstatistik om vissa brott som typiskt sett är hedersrelaterade.

Regeringen har nyligen beslutat att stödja Stiftelsen Allmänna Barnhusets arbete med en ny nationell kartläggning av våld mot barn. Kartläggningen innehåller frågor om allvarliga begränsningar i ungas liv, till exempel av möjligheten att själv välja sin framtida partner.

Detta är dock långt ifrån tillräckligt. Omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige måste kunna bedömas mer tillförlitligt över tid. Regeringen avser därför att inrätta ett permanent nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. Det bör ingå i centrumets arbete att regelbundet undersöka omfattningen av detta våld och förtryck.

Anf. 53 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Statsrådet påstår att det görs en hel del nu, men det man gör är bara att börja titta på statistiken. Man skrapar på ytan, men man gör absolut ingenting för att förhindra det hedersrelaterade våldet och förtrycket från att fortsätta.

Hedersrelaterat våld och förtryck omfattar så många fler områden än bara könsstymning. Bland annat handlar det om barnäktenskap, tvångsäktenskap, barn och unga som förs utomlands, grovt fysiskt våld, sexuellt våld, allvarligt psykiskt våld och hot, inklusive dödshot, och omfattande kontroll över och begränsningar i den utsattas vardag och liv. Det handlar också om konsekvenser av könsstymning och om oro för att någon ska könsstympas.

Det handlar framför allt om flickor och unga kvinnor som utsätts för olika typer av kontroll, begränsningar och våld. De utsätts ofta av flera förövare, till exempel av föräldrar, syskon och andra släktingar. Det kan också vara en person som utövar våldet medan andra i omgivningen understöder eller tillåter att det sker.

Vi kan diskutera slöjan. Den representerar ett förtryck mot kvinnor. Och vi kan ju gå till oss själva nu under coronatiden och tänka på hur jobbigt det kan vara att ha munskydd. Tänk dig då ett helt liv gömd bakom slöjan!

Fru talman! Den sittande regeringen har haft lång tid på sig att införa återkommande nationell statistik om hedersrelaterat våld och förtryck, ett område som faktiskt inte är något nytt i Sverige. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte redan samlar in statistik från hjälplinjer, vilket är något som bland annat kunskapscentrumet Barnafriad begärt.

Det är viktigt att det implementeras en återkommande nationell statistik kring hedersrelaterat våld och förtryck för att vi lättare ska kunna se och förstå hur många barn och unga som lever i utsatthet men även för att kunna följa enskilda ärenden och lättare kunna hjälpa där det främst behövs. Vi måste också kunna förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Det är klart att statistiken inte kommer att ge en fullständig bild och att mörkertalet kommer att vara enormt, men den kommer att ge en övergripande bild av hur utbrett hedersrelaterat våld och förtryck av olika slag är i våra kommuner och regioner och i hela landet.

Fru talman! Jag tycker att det är pinsamt att statsrådet och regeringen inte har vaknat, och jag frågar mig varför. Jag citerar min egen interpellation: ”Den 21 oktober 2020 medverkade jämställdhetsminister Åsa Lindhagen i SVT där hon meddelade att 100 000 ungdomar skulle vara drabbade av hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige i dagsläget. Dock visar en granskning att denna siffra kommer från en utredning som gjordes 2014 och alltså är sex år gammal.” Är det så att den svåråtkomliga statistiken kan bero på att regeringen vill dölja en dålig utveckling?

Anf. 54 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag tycker att det är lite pinsamt. Jag har även tidigare stått här i talarstolen och fått så otroligt få svar på vad Sverigedemokraterna vill göra för att bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Jag tycker att vi ska prata om vad vi ska göra åt problemet, och det är där jag tycker att vi ska ha fokus.

Nu använder riksdagsledamoten en siffra från en tidningsartikel från 2017. I tidningsartikeln har man försökt att göra en uppskattning av utsattheten baserat på en undersökning från 2008, så det ligger ännu längre tillbaka i tiden. Det är inte forskare som har gjort uppskattningen, utan det är en uppskattning som tidningen har försökt att göra.

Jag tänker att det egentligen inte spelar så stor roll att riksdagsledamoten har använt äldre siffror. Faktum är att vi inte vet hur många som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Det finns uppskattningar, men vi vet inte tillräckligt mycket. Vi behöver mer statistik. Regeringen har i samarbete med Centerpartiet och Liberalerna aviserat ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, och i deras arbete bör ingå att göra regelbundna undersökningar av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck.

Att göra sådana uppskattningar är också en uppgift som ligger på socialnämnderna. När jag var kommunpolitiker tog jag initiativ till en kartläggning, eftersom jag tyckte att det var viktigt med statistiken. Det är dock viktigt att komma ihåg att vi inte behöver statistik för att veta att vi ska

agera. Vi vet att vi har problem med hedersrelaterat våld och förtryck. Vi vet att det finns en uppskattning om 100 000 ungdomar. Det kan finnas många fler som är utsatta.

Det jag tänker är viktigt och som jag vill att människor ska förstå när jag pratar om de här frågorna är att det inte endast är en liten grupp ungdomar som är utsatta. Vi pratar om en väldigt stor grupp ungdomar i Sverige som utsätts för det här förtrycket. Det finns uppskattningar om att var tredje flicka med utländsk bakgrund utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, vilket förstås är helt oacceptabelt.

För att komma in på det som jag tycker att vi ska prata om, nämligen vad vi ska göra åt det här, var vi tidigare inne på barnäktenskap. Den 1 juli i år skärpte vi lagstiftningen mot barnäktenskap, och det var verkligen på tiden. Handlar det om ett barn och ett äktenskap är det ett brott om barnet blir bortgift – punkt slut!

Vi har också infört möjligheten till utreseförbud och att inte utfärda pass. Det här handlar ju också om att skydda barn som förs ut ur landet antingen för att könsstympas eller för att giftas bort. Vi måste göra vad vi kan för att hindra att barnen över huvud taget förs ut ur landet.

Vi har också skärpt straffen: Om det finns hedersmotiv finns det en straffskärpningsgrund.

Utrikesdepartementet har också fått resurser för att hjälpa barn som ändå har förts utomlands att komma hem. Där behöver vi också göra mer.

Vi har skjutit till pengar till kommuner och regioner för att jobba med de här frågorna. Vi behöver jobba med kunskapsinsatser och bli bättre på och få mer kunskap i samhället om den här problematiken. Vi kommer nu att inrätta ett permanent nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland, vilket jag är oerhört glad över.

Vi behöver även jobba mer med roten till problemet, det vill säga hedersnormerna. I dag vet vi inte tillräckligt mycket om hur vi ska göra. Hur kan vi bekämpa dessa normer och se till att flickor och pojkar inte ska drabbas av det här förtrycket?

Alla barn har rättigheter. Det finns inga undantag. Vi måste göra mer i Sverige för att skydda barn men också kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Alla människor ska ha makten att bestämma över sitt eget liv.

Anf. 55 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Det som statsrådet säger här låter jättebra, men det räcker inte. Det är inte tillräckligt.

I och med den kraftiga invandringen de senaste fem åren har hedersförtrycket ökat markant i samhället, speciellt bland dem med invandrarbakgrund. Men förtrycket finns även bland andra och tredje generationens invandrare som anammar hederskulturen. Med tanke på att detta inte är någonting som är nytt i samhället tycker jag att det är anmärkningsvärt att statsrådet säger att man inte vet tillräckligt mycket.

Regeringen har haft makten sedan 2014 utan att göra någonting, eller tillräckligt mycket, åt hedersrelaterat våld och förtryck. Trots att man påstår sig vara en feministisk regering har man valt att titta bort, alltmedan flickor har förhindrats att umgås med vilka de vill.

Flickor har förvägrats att gå i skolan. Flickor har förvägrats gymnastikundervisning. Flickor har förvägrats simundervisning. Flickor har förvägrats sexualkunskap. Flickor har kontrollerats till det yttersta. Flickor har könsstympats. Flickor har tvingats att bära slöja. Flickor har tvingats att dölja sina kroppar. Flickor har förts utomlands mot sin vilja. Flickor har utsatts för grovt våld. Flickor har tvingats att ingå äktenskap. Flickor har till och med kastats från balkonger.

Fru talman! Den här listan kan göras hur lång som helst, alltmedan nästan ingen ställs till svars och regeringen står handlingsförlamad.

Antalet som döms kan räknas på en sågverksarbetares fingrar. Antalet som utvisas är obefintligt. Straffen är för låga. Förtryck mot flickor och kvinnor borde generera betydligt hårdare straff. Att det i princip inte redovisas någon statistik gör att det är svårt att få en bild av hur läget ser ut.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet Åsa Lindhagen om hon anser att regeringens agerande har varit tillräckligt, och om hon verkligen är nöjd med utvecklingen.

Anf. 56 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag tycker inte att det blir ett seriöst samtal här. Jag hör riksdagsledamoten säga att regeringen inte har gjort någonting, vilket är helt fel. Tycker jag att vi har gjort tillräckligt? Nej, det tycker jag inte. Jag tycker att vi behöver göra mer för att skydda barn, flickor och kvinnor i det här samhället. Jag kommer aldrig att stå i talarstolen och säga att jag är nöjd. Det är ett långsiktigt arbete, och det är helt uppenbart att vi i dag inte lyckas skydda barn.

Vi behöver göra mer, och det är därför vi bland annat har skärpt straffet. Jag räknade precis upp en rad olika saker som vi har gjort, en del av många åtgärder som regeringen har vidtagit.

Jag kan bara återigen konstatera, och det är inte första gången jag står här i talarstolen och konstaterar detta, att Sverigedemokraterna inte säger ett ord om vad ni vill göra. Jag får en hel, lång lista på vad hedersrelaterat våld och förtryck är och om utsattheten, och den utsattheten behöver vi prata om.

Vi behöver prata om hur det ser ut för ungdomar i vårt samhälle. Men sedan är det faktiskt så att vi i politiken också har ett ansvar att komma med lösningar, att säga vad vi ska göra åt det. Det är därför, tänker jag, som vi går in i politiken: för att vi brinner för att förändra samhället och se hur vi hela tiden kan ta steg framåt för att göra samhället bättre för de människor som finns utanför dessa väggar.

Det är vårt ansvar i politiken. Vi ska komma med förslag och driva på för förbättringar. Vi ska inte bara konstatera att vi har problem utan också prata om vad vi ska göra åt de problemen.

Därför blir min fråga tillbaka till riksdagsledamoten: Vad har ni för förslag för att bättre stötta de flickor och pojkar som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck? Hur ska vi göra för att bekämpa det här våldet på djupet?

Anf. 57 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Statsrådet frågar vad vi i Sverigedemokraterna vill göra för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Hon får jättegärna läsa vår kommittémotion som vi har skrivit om det.

Redan 2009 kom statliga Ungdomsstyrelsens rapport som visade att 70 000 unga i Sverige inte själva fick välja sin partner. Vad gjorde regeringen då? Tog man tag i problemet? Löste man det? Förde man statistik så att man kunde följa utvecklingen?

Nej, i stället lade man locket på. Trots att man visste att situationen var illa i Sverige redan 2009 försökte dåvarande regering att dölja allt. I stället valde man att offra de utsatta flickorna. Den nuvarande regeringen tillträdde 2014, och trots att man suttit i sex år har man inte gjort tillräckligt.

Mantrat verkar vara att det hela skulle mörkas och att ingen skulle få veta hur illa det egentligen var. Därför fördes aldrig någon återkommande statistik, och det finns fortfarande väldigt få verksamma åtgärder. Det finns ingen offentlig, tillförlitlig statistik, och regeringsföreträdare fortsätter, som fru talman här själv kan höra, att begrava allt i vacker retorik och löften om förbättringar som aldrig kommer.

Fru talman! Är det inte så att den långa hanteringstiden och de uddlösa förslagen kan härledas till att dessa flickor offras eftersom deras förtryckare är röstboskap åt Socialdemokraterna och regeringen därför inte vill skrämman bort sina kärnväljare genom att åtgärda problemen?

Nu kommer Åsa Lindhagen i sitt sista inlägg säkert att påstå en massa saker. Jag tar avstånd från allt hon eventuellt säger om mig och mitt parti.

Anf. 58 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag vet inte om riksdagsledamoten har missat att det fanns en minister i den dåvarande regeringen 2009 och mandatperioden innan mitt parti kom in i regeringen, nämligen Nyamko Sabuni, med ett mycket stort engagemang i frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Hon har verkligen drivit frågorna med kraft framåt.

Jag vill ändå säga, även om mitt eget parti inte ingick i den regeringen, att det finns ett stort engagemang i dessa frågor i många partier, och det är positivt. Det gör ändå att det finns ett ökat tryck att komma framåt i frågorna. Frågan handlar om att vi måste göra mer för de utsatta, och jag ser ett stort engagemang för de frågorna i flera partier – också i den regeringen.

Jag tycker också att vi i politiken generellt har reagerat för sent, hade kunnat göra mer i tidigare skede, och det finns mycket kvar att göra här och nu innan vi har kommit i mål. Varje barn i Sverige ska växa upp i trygghet och frihet samt själv ha makten att bestämma över sitt liv – att inte minst som vuxen kunna välja vad jag vill studera, vem jag vill gifta mig med, om jag nu vill gifta mig – och styra över sitt eget liv. Där är vi inte i dag.

Det finns mycket kvar att göra. Jag kan återigen konstatera att jag inte får några förslag från Sverigedemokraterna om vad vi ska göra. Det är ändå vår kärnuppgift i politiken. Vi kan tycka olika om lösningar och vilka vägar som ska tas framåt. Ibland tycker vi lika mellan partierna. Men det är vår kärnuppgift att mejsla ut vilka steg vi ska ta framåt och sedan försöka driva igenom dem på det sätt vi kan, utifrån de roller vi har och utifrån den position våra partier befinner sig i. Det är vårt ansvar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 59 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag och regeringen kommer att vidta åtgärder för att stoppa skattemedel till samfund och organisationer som upprätthåller och legitimerar oskuldsnormer och andra hedersnormer.

Låt mig först vara tydlig med att inga statliga medel ska gå till trossamfund eller andra organisationer som främjar hedersnormer. Här är vi helt överens.

Enligt dagens regelverk har Myndigheten för stöd till trossamfund, SST, möjlighet att besluta att ett beviljat bidrag inte ska betalas ut, eller att ett redan utbetalt bidrag ska betalas tillbaka om det kan antas att bidraget har beviljats på grund av felaktiga uppgifter. Myndigheten ska också föra en fortlöpande dialog med de bidragsberättigade trossamfundet om förutsättningarna för stödet. SST har i fallet som radioprogrammet *Människor och tro* handlade om inlett en granskning av det berörda samfundet.

Det är centralt att ett trossamfund som inte respekterar samhällets grundläggande värderingar, såsom alla människors lika värde, inklusive jämställdhet, och det demokratiska styrelseskicket, inte ska finansieras med allmänna medel. Regeringen tillsatte 2016 en utredning för att se över lagstiftningen om stöd till trossamfund. Utredningen fick bland annat till uppgift att utforma ett demokrativillkor för statens stöd till trossamfundet som är förenligt med regeringsformen, Europakonventionen, Europadomstolens praxis och övriga internationella åtaganden och som är så konkret att det möjliggör en uppföljning av stödet. Utredningen avslutades 2018, och betänkandet har remitterats. Ett arbete pågår nu inom Regeringskansliet med att ta fram en lagrådsremiss. Målsättningen är att en ny lagstiftning ska vara på plats under mandatperioden.

Det är därför för tidigt för mig att uttala mig om hur ett sådant kommande demokrativillkor kommer att formuleras. Däremot är det för mig självklart att demokrativillkoret tydliggörs så att trossamfund som främjar hedersnormer utesluts från att kunna få statligt stöd.

Anf. 60 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar kulturminister Amanda Lind för svaret. Det är positivt att kulturministern håller med mig om att demokrativillkoret för stöd till trossamfund måste tydliggöras så att "trossamfund som främjar hedersnormer utesluts från att kunna få statligt stöd".

Utredningen om ett nytt demokrativillkor presenterades redan under förra mandatperioden, men ännu har regeringen inte skickat något lagförslag ut på lagrådsremiss. Jag hoppas verkligen att den kommer på plats den här mandatperioden.

I veckan kunde vi på nyheterna höra att regeringen vill tillsätta ytterligare en utredning kopplad till hantering av personuppgifter. I går, torsdag, skulle utredningen presenteras, men vi har inte sett något på Kulturdepartementets hemsida. När kommer den?

Det är naturligtvis bra att Myndigheten för stöd till trossamfund, SST, har inlett en granskning av Mandeiska trossamfundet efter reportaget i Sveriges Radios *Människor och tro*. I ärlighetens namn har myndigheten aldrig lyckats följa de lagar som finns. Nu frågar man sig om myndigheten verkligen kommer att lyckas med sitt demokratiuppdrag, det vill säga att inte tilldela statliga och kommunala medel till religiösa samfund och föreningar som i princip upprätthåller hedersnormer och arbetar med demokratiomstörtande verksamhet.

Det är inte första gången vi diskuterar dessa frågor i kammaren. I det nätverk jag har deltagit i sedan 2008 har vi till exempel bjudit in före detta generaldirektören i SST och representanter för trossamfundet och diskuterat de obefintliga demokrativillkoren.

Man kan diskutera till exempel Saudiarabien, Turkiet och Iran. SST samverkar med organisationer och föreningar, till exempel Imam Ali Islamic Center i Järfälla tillsammans med Sveriges Muslimska Förbund. De stöds av den iranska regimens mördare; där sker hatpredikningar, och könsapartheid upprätthålls och annat som är fruktansvärt och inte hör till vår demokrati.

Det är diskussionerna mellan oss riksdagsledamöter som har bidragit till att Ulf Bjerelds utredning ligger hos regeringen och väntar på att läggas fram för riksdagen. Frågan är om en myndighet är lämplig att genomdriva de demokrativillkor som redan finns men som inte praktiseras. Ska en sådan myndighet behövas? Frågan har diskuterats. Behövs SST?

Anf. 61 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Först vill jag tacka Amineh Kakabaveh för att hon lyfter upp frågan i riksdagen. Det är en angelägen fråga.

Förutom att jobba med lagstiftning och att jobba med att stötta våra myndigheter behöver vi också i den offentliga debatten ta upp vilka värderingar som ska råda i vårt samhälle. Hedersrelaterat våld, förtryck och oskuldhetskontroller, som Amineh Kakabaveh tar upp här, är fullständigt oacceptabelt och olagligt. Det måste beivras på många sätt.

Låt mig börja med Demokrativillkorsutredningen. Det var en av de utredningar jag tog över stafettpinnen för när jag tillträdde som demokratiminister. För mig har det varit viktigt att vi måste få de förstärkta, förtydligade och långsiktiga demokrativillkoren på plats. Precis som Amineh Kakabaveh säger finns redan i dag demokrativillkor. Det finns redan i dag möjlighet för myndigheter, SST men också andra bidragsgivande myndigheter, att återkalla stöd om man finner att de har gått till organisationer som inte ska ha dem eftersom de inte delar samhällets grundläggande värderingar.

Förutom de utredningar som man tillsatt och som just nu är under beredning har regeringen genomfört ett antal andra stärkande åtgärder. Bland annat har vi förstärkt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, MUCF. Vi har skjutit till extra medel för att de ska kunna utveckla och skärpa sina kontroller och uppföljningar. Jag ser det som ett sätt att uppdaga missförhållanden men också stötta civilsamhället i att göra rätt och bedriva det utvecklingsarbetet.

Vad gäller utredningarna är det tre stycken som har pågått. De handlar om stöd till trossamfunden, om demokrativillkor för Allmänna arvsfonden och nu senast om demokrativillkor för bidrag till civilsamhället.

Sent i beredningen av den sistnämnda utredningen framkom det att vi behöver titta på frågan om sekretess och personuppgifter. I grunden handlar det om att det skärpta demokrativillkoret också ställer tydligare krav på företrädarna. Då hamnar man i ett läge då bidragsgivande organisationer och myndigheter kan komma att behöva hantera känsliga personuppgifter.

Jag tycker såklart att det är frustrerande att beredningen drar ut på tiden. Samtidigt är det viktigt när vi har lagstiftningen på plats att det går att tillämpa den på ett effektivt sätt.

Regeringen tillsatte denna utredning för två veckor sedan, så det är redan gjort. Nu kommer jag att se till att man jobbar så snabbt som möjligt så att vi kan lägga fram förslaget innan mandatperioden är slut, för det är viktigt. Sedan utesluter jag inte att vi kan komma att behöva göra fler åtgärder för att stötta våra myndigheter och de bidragsgivande organisationerna i den praktiska tillämpningen.

Med det sagt vill jag summera. Det här är ett viktigt arbete, där vi behöver jobba på flera fronter. Jag vet att Amineh Kakabaveh härom veckan hade en interpellationsdebatt med statsrådet Lena Hallengren om den här frågan. Det visar ju på komplexiteten. Vi måste göra vad vi kan från olika statsråds håll och i olika delar av samhället för att motverka dessa yttringar, som inte hör hemma i vårt samhälle.

Avslutningsvis vill jag säga att jag är väldigt mån om att både de bidragsgivande myndigheterna och de lagar och regler vi har är klara och tydliga med att offentliga stöd inte ska gå till organisationer som på olika sätt uppmuntrar eller accepterar hedersförtryck. Det är horribelt, och det ska inte förekomma i vårt samhälle.

Anf. 62 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, kulturministern, för tydligheten!

Javisst, de här frågorna är komplicerade. Det måste också betonas att den sekulära rättsstaten Sverige är det enda land i Europa som ger statsbidrag till att folk ska kunna tro på den gud de vill.

Jag har mycket stor respekt för alla människors tro. Men, i ärlighetens namn, varför ska vi inte bara bidra till segregering utan se till att man kan erhålla statsbidrag utifrån religiös tillhörighet?

De statsbidragen går i många fall till samfund där vi vet att det förekommer romantisering av jihad, rekrytering av jihadister och heders- och oskuldsnormer. I *Kalla fakta* 2015 hörde vi imamer säga att man inte ska anmäla när kvinnor till exempel misshandlas, att mannen har rätt att slå med öppen hand och så vidare. Det finns massor av exempel från medierna och från olika undersökningar.

Ändå ser jag tyvärr inte något om detta hos några bidragsgivande myndigheter – utom hos MUCF, som har lyckats väldigt bra. De följer demokrativillkoren och har faktiskt stoppat skattemedel till Sveriges unga muslimer på grund av det vi pratar om.

Jag hade önskat, och det borde vara självklart, att det på Kulturdepartementets ingångssida stod: Skattemedel ska inte gå till någon förening, något samfund eller någon över huvud taget som bedriver demokrati-

omstörtande verksamhet eller som förtrycker kvinnor, homosexuella eller andra grupper.

Ibland behöver man inte bara lagar. Det här borde vara en självklarhet i demokratins hjärta, i Sverige som värnar om både barnkonventionen och kvinnokonventionen, om jämställdhet, om homosexuellas och andra minoriteters rättigheter och i högsta grad om kvinnors rättigheter. Men dessa samfund, skolor och religiösa föreningar upprätthåller dessvärre en tusenårig tradition och kultur som inte hör hemma i Sverige.

I Sverige, kan man läsa, pratade man under 60-, 70- och 80-talen om demokratisering av kulturen. Den ska andas demokrati. Det ska finnas helt andra aspekter i demokratin, inte religion eller starka patriarkala kulturer och traditioner.

Här har vi ett problem i vår demokrati. Vi ska ha lagar, men vem ska följa dem om inte myndigheterna gör det? Hittills har man tyvärr inte lyckats – förutom MUCF, där de som kulturministern var inne på har jobbat stenhårt för att upprätthålla vår demokrati. De behövde inte ha den här lagen på plats. Men nu finns den, och den borde finnas också för SST.

Jag tycker också som Anders Ygeman, som sa så här i en radiointervju i maj 2018: ”Jag tror också att man behöver lägga ner den myndighet som i dag fördelar de här medlen. – – – För att de ju under den tid som de har funnits inte har dragit in bidrag, eller har fortsatt ge bidrag till verksamheter som inte har klarat grundläggande demokratikriterier.”

Anf. 63 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det finns som sagt redan demokrativillkor. SST har redan möjligheten att begära kompletterande granskning om man misstänker att det finns oegentligheter och att både återkalla och frysa utbetalning av bidrag. Det är viktigt, och som jag sa i interpellationssvaret vet jag att man har inlett en granskning av det aktuella trossamfundet.

Men det finns ett skäl till att vi tillsatte de här utredningarna, och det är att det finns ett behov av att förtydliga det här – förtydliga tillämpningen av det, skärpa det i vissa delar och se till att det blir enhetligt. Det har funnits olika skrivningar kopplade till de olika bidragsgivande myndigheterna, och det tycker jag är olyckligt.

Däremot är jag inte beredd att gå så långt som Amineh Kakabaveh förespråkar. Vi ska inte kasta ut barnet med badvattnet och slå undan benen för allt stöd, oavsett om det är till trossamfund eller till övriga civilsamhället.

Skälet till att vi har stödet till trossamfundet i Sverige – till de bidragsberättigade trossamfundet, ska jag säga; det är inte alla som får statligt stöd – är i grunden att göra det möjligt för människor att utöva sin religion och ha religionsfrihet i realiteten, så att det inte är enbart de allra största samfundet som har möjlighet att bedriva verksamhet på ett rimligt sätt.

Jag tycker att det är viktigt att vi har trossamfund i Sverige. Det betyder mycket för många. Jag tycker att det är viktigt att vi har ett levande och starkt civilsamhälle. Men då är det ju helt avgörande att stöden inte går fel. Det riskerar att underminera legitimiteten för hela civilsamhället och för alla de statliga stöden till trossamfund eller civilsamhälle. Det är ett viktigt skäl att se till att det finns tydliga demokrativillkor, att det finns kunskap inom myndigheter och bidragsgivande organisationer och att det finns en tydligt uttalad vilja från politiken när det gäller de offentliga medlen.

Vi har som sagt genomfört ett antal olika insatser och stöttat myndigheter under den här perioden. Precis som interpellanten säger har det genomförts granskningar och dragits tillbaka bidrag med stöd av redan befintlig lagstiftning. Men jag ser fram emot att vi ska få de förtydligade demokrativillkoren på plats. Som jag sa utesluter jag inte heller att vi kan behöva göra ytterligare saker för att stötta de aktörer som jobbar med dessa frågor.

När jag pratar med civilsamhället, med trossamfund och andra märker jag att det finns en stark uppslutning. Man vill se till att de aktörer som missköter sig faktiskt inte ska få bidrag, och det engagemanget är något som delas brett.

Anf. 64 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag vill bara rätta Amanda Lind. Jag har inte sagt att vi inte ska ge stöd till civilsamhället. Jag vill stoppa alla medel till både civilsamhälle och religiösa samfund som upprätthåller demokratiomstörtande verksamheter och inte respekterar våra grundläggande principer om demokrati och mänskliga rättigheter, homosexuellas rättigheter och kvinnors rättigheter samt i många fall bidrar till antisemitism och allt detta som vi har hört talas om. Därför finns också de här utredningarna, tack vare det arbete som vi är många som har bedrivit i många år.

Det är såklart viktigt med demokrati, men det är också viktigt att man inte utnyttjar demokratin för sina egna syften. Framför allt har nu andra stater, som Turkiet, Saudiarabien, Qatar och Iran, vunnit mark här i Sverige och använder vår frihet och demokrati för att nå sina politiska och religiösa syften. Detta handlar inte om civilsamhället utan i högsta grad om politik och religion som används av politiker. De vet till exempel att om ett samfund har tiotusentals medlemmar får det mer pengar.

Vad gör man med många nyanlända? Många söker sig såklart till tryggheten. Jag sökte mig också till trygghet när jag kom till det här landet. Det ska inte vara religionen som är det första hemmet utan det svenska samhället, med öppna armar, integration och annat. Jag menar att det finns inte bara en enda farlighet med detta utan också mycket annat.

Jag undrar vad kulturministern tycker – ska vi ha SST eller går det att lägga detta ansvar på till exempel MUCF eller Kammarkollegiet? Jag är väldigt rädd att demokratin inte kommer att upprätthållas.

Anf. 65 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag har fullt förtroende för SST. Man har nu också inlett en granskning av det aktuella trossamfundet, och man har utifrån nuvarande demokrativillkor redskap att använda.

Men med detta sagt behöver vi hela tiden se vad vi kan göra ytterligare för att skärpa arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och även, naturligtvis, organisationer och verksamheter som inte ställer upp på samhällets demokratiska värderingar.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi får det förtydligade demokrativillkoret på plats. Jag utesluter inte ytterligare insatser.

Den utredning som ligger till grund för förslaget till demokrativillkor problematiserar detta med hedersfrågor. Jag ser att denna utredning ger en bra grund för att gå vidare med en tydlig lagstiftning, där det uttrycks att hedersrelaterat våld och förtryck, precis som våld, tvång eller hot mot

Prot. 2020/21:35
13 november

Svar på
interpellationer

person, ska vara oförenligt med statligt stöd. Det gäller oavsett om angreppet riktas mot någon inom trossamfundet eller utanför det.

Jag vill också säga att regeringen har tagit flera steg i syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, och detta behöver vi göra brett – skärpa lagstiftningen och öka utbildningen. Detta är också något som våra bidragsgivande myndigheter behöver bidra med för att se till att på allvar och konkret stävja dessa företeelser.

Sedan ska det alltid stå klart att statliga, offentliga medel aldrig ska gå till organisationer som främjar hedersrelaterat förtryck eller andra antidemokratiska eller extremistiska åsikter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 november

2020/21:124 Aborträtten i Polen

av *Yasmine Posio* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:125 Hastighetssänkning på E14

av *Jörgen Berglund* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:126 Godspendlar

av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:127 Rätt till nattis

av *Daniel Riazat* (V)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:128 Sjukskrivna med ekonomiskt bistånd

av *Ida Gabrielsson* (V)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:129 Externa stationslägen

av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:130 Dansbandens överlevnad

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:131 Avveckling av pälsindustrin

av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:132 Regeringens agerande kring skatteflykt

av *Tony Haddou* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 november

2020/21:422 Israels användning av administrativa frihetsberövanden

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:423 Bidrag till mindre a-kassor

av *Ali Esbati* (V)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:424 E-handelsdirektivet

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:425 Identitetspolitiska påtryckningar på svenskt filmskapande

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:426 Friluftslivets år 2021

av *Cassandra Sundin* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:427 Sommartid och normalt看

av *Henrik Vinge* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:428 En ny förlängning av dispens från YKB

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:429 PSA-test

av *Monika Lövgren* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:430 Föräldraansvar för barn med funktionsnedsättning

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:431 Avsättandet av prodemokratiska ledamöter i Hongkongs lagstiftande församling

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:432 UD:s kostnader för marknadsföring och kommunikation

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:433 Ökning av antalet bostadsinbrott under höstlovet

av *Magdalena Schröder* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:434 Sänkta hastigheter på vägar i glesbygd

av *Eric Palmqvist* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:435 Skatten på kläder och skor

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2020/21:35
13 november

2020/21:436 Handelskriget mellan Australien och Kina
av *Tobias Andersson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:437 Övergrepp på kristna i Nordkorea
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:438 Utvisning på grund av brott
av *Henrik Vinge* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:439 Hälsöfrämjande och förebyggande insatser
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:440 Situationen för personer med obesitas
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:441 Kompensation till näringsidkare med anledning av förbudet mot alkoholförsäljning

av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:442 UTP-direktivet
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 12.23.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 38 (delvis)
och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:53 om ett tryggare tomträttssystem.....	3
Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	3
Anf. 2 ROGER HEDLUND (SD)	4
Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 4 ROGER HEDLUND (SD)	6
Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 6 ROGER HEDLUND (SD)	8
Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:66 om nedskräpning och brottslighet vid bärplockarläger	9
Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 9 LARS BECKMAN (M).....	10
Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
Anf. 11 LARS BECKMAN (M).....	13
Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 13 LARS BECKMAN (M).....	14
Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:73 och 77 om beskattningen av företag	16
Anf. 15 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	16
Anf. 16 KJELL JANSSON (M)	16
Anf. 17 NIKLAS WYKMAN (M)	17
Anf. 18 LARS BECKMAN (M).....	18
Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	19
Anf. 20 KJELL JANSSON (M)	20
Anf. 21 NIKLAS WYKMAN (M)	21
Anf. 22 LARS BECKMAN (M).....	22
Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	22
Anf. 24 KJELL JANSSON (M)	23
Anf. 25 NIKLAS WYKMAN (M)	24

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	24
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:74 om undantag för förmånsbeskattning av transport till och från arbetet	25
Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	25
Anf. 28 HELENA BOUVENG (M).....	26
Anf. 29 NIKLAS WYKMAN (M).....	26
Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	27
Anf. 31 HELENA BOUVENG (M).....	28
Anf. 32 NIKLAS WYKMAN (M).....	29
Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	29
Anf. 34 HELENA BOUVENG (M).....	30
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	30
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:78 om åtgärder på skatteområdet.....	31
Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	31
Anf. 37 BORIANA ÅBERG (M).....	32
Anf. 38 NIKLAS WYKMAN (M).....	32
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	34
Anf. 40 BORIANA ÅBERG (M).....	34
Anf. 41 NIKLAS WYKMAN (M).....	35
Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	35
Anf. 43 BORIANA ÅBERG (M).....	36
Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	37
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:107 om digitala arbetsätt för vårdens medarbetare.....	37
Anf. 45 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	37
Anf. 46 JOHAN HULTBERG (M)	38
Anf. 47 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	39
Anf. 48 JOHAN HULTBERG (M)	41
Anf. 49 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	42
Anf. 50 JOHAN HULTBERG (M)	43
Anf. 51 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	43
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:100 om nationell statistik om hedersrelaterat våld och förtryck	44
Anf. 52 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	44
Anf. 53 SARA GILLE (SD).....	44
Anf. 54 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	45
Anf. 55 SARA GILLE (SD).....	46
Anf. 56 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	47
Anf. 57 SARA GILLE (SD).....	47
Anf. 58 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	48

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:99 om oskuldsnormer och religiösa samfund	49
Anf. 59 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	49
Anf. 60 AMINEH KAKABAVEH (-).....	49
Anf. 61 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	50
Anf. 62 AMINEH KAKABAVEH (-).....	51
Anf. 63 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	52
Anf. 64 AMINEH KAKABAVEH (-).....	53
Anf. 65 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	53
§ 14 Anmälan om interpellationer	54
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	55
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 12.23.....	56

Prot. 2020/21:35
13 november
